

www.unijakm.org

УНИЈА

ИНФО

 UNHCR
The UN Refugee Agency

Број 72. Год. VII Београд септембар 2010. Бесплатан примерак ISSN 1820-3531

Издавање овој Билтена омогућио је Високи комесаријат за избеглице (UNHCR)

ГРАЧАНИЦА

Између старог и новог (стр. 6)

ПРЕДСЕДНИК СРБИЈЕ БОРИС ТАДИЋ У ЊУЈОРКУ

КОМПРОМИСОМ ДО РЕШЕЊА

Председник Борис Тадић и генерални секретар УН Бан Кимун сазнали су се у Њујорку, уочи заседања Генералне скупштине, крајем септембра, да је веома добро ишло ће почети дијалог Београда и Приштине и ишло Резолуција СБ 1244. остале на снази.

стр.

5

БОЈАН СТОЈАНОВИЋ ГРАДОНАЧЕЛНИК ГРАЧАНИЦЕ

ОБЕЋАНО - УРАЂЕНО

- Рад је оно ишло вас прејоручје. Можда сам пре три године имао потребе да се неком правдам, али сам схватио да реторички патриотизам не значи ништа...

стр. 10

СА ПРЕДСТАВНИЦИМА СРПСКЕ ОПШТИНЕ ПРИШТИНА У ПОСЕТИ СЕЛУ СЛИВОВО

ОДМАХ СЕ ВРАТИЛИ

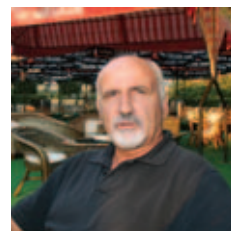
У селу Сливову, двадесетак километара удаљеном од Грачанице према Гњилану, до 1999. године, живело је око 105 домаћинстава, са 560 радно способних који су имали право гласа...

стр.

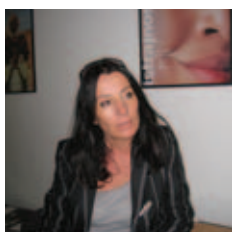
13

БЕХЉУЈ БЕЋАЈ ПРЕДСЕДНИК ЕВРОПСКОГ ПОКРЕТА ЗА КОСОВО НОРМАЛАН У НЕНОРМАЛНИМ ВРЕМЕНИМА

Овако се у једној реченици представио политички аналитичар, универзитетски професор, српски радник...

стр. 16

ДАНИЈЕЛА ЧЕМОВИЋ РУКОВОДИЛАЦ КАНЦЕЛАРИЈЕ UNHCR-А ЗА ИМОВИНСКА ПИТАЊА

НАСТАВЉАМО АКТИВНОСТИ

До децембра 2007. године прикупљено је преко 40 хиљада захтева, а од тога броја до сада је решено 7 788 и сви они се односе на пољопривредну имовину...

стр.

20

СА РАСЕЉЕНИМ У ИДИ-ВИДИ ПОСЕТИ СЕЛУ ЛЕОЧИНИ

МОЖДА ЈЕДНОГ ДАНА...

Село Леочина у српској општини је ових дана посетило 12 ИРЛ из Србије. То је била прва организована посета Леочини од 1999. године. Многи од присућних су у неверици посматрали своја уништена имања, гробља зарасла у шибље и коров...

стр. 23

ИЗГРАЂЕНО ДВАДЕСЕТ НОВИХ СТАНОВА ЗА ИЗБЕГЛЕ, РАСЕЉЕНЕ И УГРОЖЕНЕ ДОМИЦИЛНЕ ПОРОДИЦЕ У ВРАЊУ

УСКРОРО УСЕЉЕЊЕ

Четирнаест породица интерно расељених лица, две избегличке породице и четири домицилне социјално угрожене породице (46 особа) из Врања, добиле су кључеве нових станова...

стр.

26

УСВОЈЕНА РЕЗОЛУЦИЈА О КОСОВУ

Генерална скупштина Уједињених нација, почешком седнице, усвојила је резолуцију о Косову, коју је поднела Србија уз подршку Европске уније. У обраћању Генералној скупштини министар спољних послова Србије, Вук Јеремић, рекао је да Србија неће признати независност Косова и позвао скупштину УН да акламацијом усвоји предложено резолуцију, што је касније и учињено.

“Србија сматра да резолуција заслужује пуну подршку дома и да би требало да буде усвојена акламацијом”, рекао је Јеремић у обраћању Генералној скупштини УН. Јеремић је рекао да Србија предлаже резолуцију заједно са 27 чланица Европске уније, од којих неке нису признале независност Косова, а неке су то учиниле. Истакао је да је предложена резолуција фундаментално статусно неутралан документ.

УСВАЈАЊЕ РЕЗОЛУЦИЈЕ ОД ИЗУЗЕТНЕ ВАЖНОСТИ

Шеф српске дипломатије **Вук Јеремић** рекао је да Резолуција, која је консензусом усвојена на седници Генералне скупштине УН, ни на који начин не потврђује независност Косова, нити доводи у питање територијални интегритет Србије.

“Резолуција која је усвојена ни на који начин не потврђује независност Косова, нити доводи у питање територијални интегритет Србије. Већина говорника у дебати, укључујући и неке од најугледнијих држава - Русију, Кину, Индију, Бразил, Аргентину, Индонезију - јасно је дискутовала у корист Србије”, рекао је Јеремић. Он је подсетио и да две трећине чланица УН није признало једнострано проглашену независност Косова, као и да је решење прихватљиво за све стране могуће постићи само дијалогом.

ЗАКАШЊЕЊЕ

Пленарна седница почела је са двочасовним закашњењем, због недоумица које је изазвало присуство представника Косова, па је Јеремић затражио од председавајућег Генералне скупштине објашњење, с обзиром на то да Косово није суверена и независна држава. “Видимо представнике Косова. Они нису суверена независна држава и молим Вас, објасните нам њихово присуство”, рекао је Јеремић, показујући на председника Косова **Фатмира Сејдију**, премијера **Хашима Тачија** и министра спољних послова **Скендера Хисенија**. Српски став подржали су Руси, али је њихов протест био узалудан, јер је председавајући био немоћан да интервенише. Косовска делегација смештена је на трећем нивоу, резервисаном за госте. “Они су гости Француске, Немачке, Велике Британије, Италије и САД”, одговорио је председавајући **Али Абдусалам Треки**.

“Србија је спремна за дијалог. Србија је одувек била спремна за дијалог, а надам се да ће и косовски Албанци бити спремни за дијалог. Решење за било које отворено питање може се легитимно постићи само када буде потврђено у Савету безбедности”, истакао је Јеремић.

ЧЛанице УН поздравиле УСВАЈАЊЕ РЕЗОЛУЦИЈЕ

Учесници дебате у Генералној скупштини УН поздравили су усвајање резолуције Србије о Косову позивајући Београд и Приштину на дијалог.

Представница САД поздравила је усвајање резолуције и поновила да је Косово посебан случај, а не преседан, да су преговори о статусу исцрпљени, а да нови не би били од користи. Према њеној оцени, ре-

золуција је у складу са снажном подршком САД независности Косова, његовој суверености. Сада је тренутак да се крене напред и да Србија и Косово остваре нову фазу у односима уперену ка заједничкој будућности у ЕУ, истакла је америчка амбасадорка и додала да ЕУ

ТЕКСТ РЕЗОЛУЦИЈЕ

Текст Резолуције Републике Србије усаглашен са ЕУ који је поднет Генералној скупштини УН гласи: “Генерална скупштина,

- а) Свесна циљева и принципа Уједињених нација;
- б) Узимајући у обзир њене функције и овлашћења на основу Повеље Уједињених нација;
- ц) Подсећајући на њену Резолуцију 63/3 од 8. октобра 2008. којом се тражи од Међународног суда правде да да своје саветодавно мишљење у вези са следећим питањем: “Да ли је једнострано проглашење независности од стране привремених институција самоуправе на Косову у складу са међународним правом?;
- д) Примивши са уважавањем саветодавно мишљење Међународног суда правде од 22. јула 2010. о томе да ли је једнострано проглашење независности у складу са међународним правом када је у питању Косово и након пажљивог разматрања истог, укључујући и питања о којима је дато мишљење;
- е) Прима к знању садржај саветодавног мишљења Међународног суда правде о томе да ли је једнострано проглашење независности у складу са међународним правом када је у питању Косово, као одговор на захтев Генералне Скупштине;
- ф) Поздравља спремност Европске уније да олакша процес дијалога између страна. Процес дијалога би сам по себи био фактор мира, безбедности и стабилности у региону. Овај дијалог би имао за циљ да унапреди сарадњу, оствари напредак на путу ка Европској унији и побољша животе људи”.

треба да олакша дијалог између Београда и Приштине и сарадњу на пољу европских интеграција да би се побољшао живот у региону и постигао мир. САД су спремне да помогну конструктивни дијалог и остају посебно ангажоване у пружању помоћи земљама региона за постизање пуноправног чланства у ЕУ, закључила је америчка амбасадорка.

Представник Русије поновио је да принципијелна позиција Москве о независности Косова остаје на снази и да је Резолуција 1244. основ за решавање питања Косова као и да главни форум за дискусију о будућности покрајине остаје Савет безбедности УН.

Кинески представник сматра да је косовско питање веома осетљиво и да утиче на мир и безбедност Балкана и читаве Европе. Кина подржава узајамно прихватљиво решење. Кина, како је додао, “узима на знање саветодавно мишљење Међународног суда правде и свесна је да различите стране имају различито виђење тог мишљења.” Поновио је подршку Пекинга територијалном интегритету и суверенитету чланица

УН. “Мишљење МСП не треба да спречи две стране да нађу одговарајуће и узајамно прихватљиво решење,” истакао је кинески представник.

ДИЈАЛОГОМ ДО РЕШЕЊА

Представник Турске поздравио је резолуцију оценивши да она представља значајан корак за мир и стабилност у региону. “Верујемо да је дијалог једини начин да се постигне решење,” рекао је представник Турске напомињући да је позиција Анкаре о независности Косова позната и да Турска подржава независност Косова.

Бразил је истакао да свако решење за Косово мора имати подршку међународне заједнице и да Резолуција 1244 остаје основ за решавање тог питања. Представник Индије је рекао да се суверенитет и територијални интегритет држава чланица мора поштовати и да би косовски проблем требало решити мирним путем. Иран сматра да усвојена резолуција представља позив свим странама да реше своје сукобе дијалогом. “Наглашавамо да сви спорови морају да се реше мирно, у складу са међународним правом и уз поштовање Повеље УН и заштите интегритета држава чланица УН”, рекао је ирански амбасадор. Венецуела сматра да је једнострано проглашење независности Косова кршење Резолуције 1244, али подржава напоре да се две стране охрабре да наставе дијалог. У случају Косова, морамо да будемо свесни постојања Резолуције 1244. и њене суштине, а то је поштовање територијалног интегритета Србије, сматра представник Аргентине.

Вук Јеремић је по завршетку рада Генералне скупштине УН рекао Тањугу да је усвајање резолуције Србије о Косову, усаглашене са ЕУ, од изузетно велике важности, јер се њом окончава процес пред Међународним судом правде са политичким закључком који позива на преговоре.

Агенције и М.К.

ПРЕДСЕДНИК СРБИЈЕ БОРИС ТАДИЋ У ЊУЈОРКУ ОБАВИО НИЗ РАЗГОВОРА ВЕЗАНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ РЕЗОЛУЦИЈЕ О КОСОВУ

КОМПРОМИСОМ ДО РЕШЕЊА

Председник Борис Тадић и генерални секретар УН Бан Кимун сагласили се у Њујорку, уочи заседања Генералне скупштине, крајем септембра, да је веома добро ишло ће почети дијалог Београда и Приштине и ишло Резолуција СБ 1244, остаје на снази. Конфликт између српског и албанског народа, мора да се реши на компромисан начин, нагласили Тадић и Бан Кимун.

Генерални секретар УН **Бан Кимун** и српски председник **Борис Тадић**, разговарали су у седишту светске организације у Њујорку.

“Генерални секретар и ја сагласили смо се да је веома добра околност што ће почети дијалог Београда и Приштине, а тај дијалог треба да дотакне свако отворено питање”, истакао је Тадић, после разговора са Баном.

Тадић је пренео генералном секретару светске организације да Србија не мења политику и да никада неће признати независно Косово.

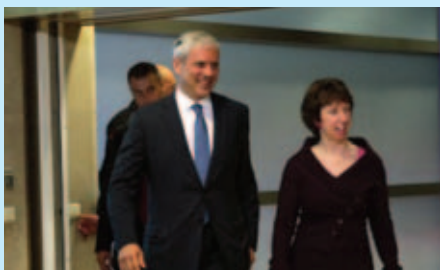
“Конфликт између српског и албанског народа, који постоји већ годинама, мора да се реши на компромисан начин, како бисмо сви заједно имали европску будућност и како бисмо понудили нашим грађанима бољу животну перспек-

тиву”, рекао је Тадић.

Закључили смо заједно, да након свих политичких процеса пред Генералном скупштином УН у последњих месец дана, на снази остаје Резолуција СБ 1244, која је оквир за наступање институција УН, истакао је председник Србије. Он је навео, да је током разговора с генералним секретаром светске организације, још једном појаснио став Србије да “ни под којим околностима неће признати једнострано проглашену независност Косова, ни на експлицитан ни на имплицитан начин”, али да Србија остаје апсолутно привржена дијалогу.

Тадић се обратио Генералној скупштини 25. септембра, у оквиру генералне дебате тог тела УН.

ДИЈАЛОГ ТРЕБА ДА КРЕНЕ УСКОРО

Председник Србије Борис Тадић изјавио је у Њујорку да је са високом представницом Европске уније за спољну политику и безбедност, **Кетрин Ештон** водио “разговор високог разумевања”, чија је главна тема била “наставак дијалога Приштине и Београда”. Дијалог је омогућен заједничком резолуцијом Србије и ЕУ и треба да “реша историјски конфликт Срба и Албанаца”, истакао је председник Тадић

После подношења заједничке резолуције, главна тема нашег разговора била је “наставак дијалога Приштине и Београда, што је и главна предност те резолуције, о свим отвореним питањима, дијалога који на Балкану треба да реши историјски конфликт Срба и Албанаца”, рекао је Тадић.

Он је у изјави новинарима, на маргинама 65. Генералне скупштине Уједињених нација, рекао да је са Ештон договарао многе битне елементе дијалога, ко ће га водити и на који начин. “Закључили смо да је још прерано говорити о учесницима у дијалогу, али нема никакве дилеме да ће преговарачки тимови бити састављени од експерата”, рекао је Тадић.

Такође је најавио да ће и ЕУ формирати свој тим који ће бити учесник и олакшавати да се спорне тачке превазиђу. Према речима Тадића, Београд је предложио да се крене од оних тема у којима је најлакше пронаћи решење, како би се читав дијалог водио у доброј атмосфери. Да би се креирала добра атмосфера, потребно је имати брзе успехе у том дијалогу, објаснио је Тадић. Важно је рећи и да дијалог треба да крене ускоро, а пре тога и Приштина и Београд треба да разреши нека техничка питања, рекао је Тадић.

Он је рекао и да је од Ештон добио уверавања да ће земље ЕУ веома интензивно радити током октобра на прослеђивању кандидатуре Србије за чланство у ЕУ. “Тим поводом, данас сам у Њујорку имао разговор и са шефом немачке дипломатије Гвидом Вестервелеом, који ме је уверио да ће Берлин принципијелно подржавати европске интеграције Србије”, рекао је Тадић. Напоменуо је да Србија у свим разговорима са представницима ЕУ не тражи никакве попусте, већ жели да испуни услове, јер је то добро за њене грађане.

ВИДЉИВЕ ПРОМЕНЕ У ГРАЧАНИЦИ НАЈВЕЋЕМ МЕСТУ У ЦЕНТРАЛНОМ ДЕЛУ КОСОВА

ИЗМЕЂУ СТАРОГ И НОВОГ

У жељи да будемо неутрални између ове две опције, које чињенично стоје на два супротна пола, покушали смо да саслушамо обе стране и читаоцима препустимо да они донесу закључак о томе ко је у праву. Нажалост, нисмо наишли на разумевање првог човека измештених органа града Приштине, тако да ћемо у овом броју имати само интервју са **Бојаном Стојановићем**, председником општине Грачаница. До неке друге прилике, када ћемо чути и другу страну, ми смо прошетали Грачаницом, обишли институције под надлежностима и једне и друге стране, а истовремено, поразговарали и са мештанима овог дела КиМ, чији је суд, чини нам се, био најобјективнији.

КПС ЧУВА МАНАСТИР

Наша екипа затекла се у Грачаници баш за време примопредаје дужности КFOR-а и КПС-а у чувању ис-

Ошћинао КFOR

Грачаница је административни центар централног дела Косова и Метохије, са чиме ће се сложити сви са којима разговарате било да они долазе из редова измештених органа града Приштине или новоформиране општине привремених косовских институција. Оно око чега се неће сложити је то чији је допринос већи у побољшању услова живота преосталој српској живља на централном Косову. Органи које подржава Република Србија истичу да без њене помоћи на овим просторима не би било опстанка, док нова власт, како нам рекоше, својим делима, жели да потврди то исту тезу.

Дошао КПС

тоименог манастира. Велика се прашина подигла око тога, а оно што је видљиво обичном посматрачу је да више нема ципа шведског КFOR-а испред манастирског улаза, док припадници КПС-а нису толико приметни. У два дана проведена у Грачаници, видели смо их више пута или у оближњим кафићима или у шетњи главном улицом, поред манастирског зида.

Подељена су и мишљења око ове теме. Тако нам је **Бехљуј Бећај**, један од најутицајних политичких аналитичара на Косову, рекао да је била грешка што српска верска и културна добра одмах после рата нису чували Албанци, док друга, српска страна сматра да ће се овим чином стећи услови за понављање сценарија од марта 2004. године. Млађи становници Грачанице, са којима смо у кафићу преко пута манастира пратили утакмицу када је Партизан обезбедио учешће у Лиги шампиона, рекли су нам да манастир, што се њих тиче, не треба да чува ни једна поменута страна, јер док су они овде и ова светиња ће бити нетакнута. Гледајући те младе људе нисмо се могли отетити утиску да су у праву, не

РЕПОРТАЖА

само око чувања манастира, већ уопште опстанка српског народа на овом простору.

У порти манастира живот се одвија, рекло би се, уобичајено. Верници одлазе на молитву, пале свеће, а једино што одскаче од свакодневног живота је приметно већи број телевизијских екипа које је ова примопредаја очито више заинтересовала него саме мештане Грачаннице.

У ПОСЕТИ СРПСКИМ ИНСТИТУЦИЈАМА

По ранијем договору, требало је да се састанемо са председником општине измештених структура града Приштине. Нажалост, због заузетости или нечег другог, није имао времена да нас прими. Али јесу службеници Управе за инспекцијске послове и надзор, са којима смо нешто касније отишли да обиђемо гробље у селу Сливову и тамошњу амбуланту, која је такође под ингеренцијом српских власти. У врло љубазном разговору сазнали смо и неке новине у раду Управе за опште послове, али како нам рекоше, то још увек није за штампу, па ћемо о томе да пишемо неком другом приликом.

Са **Радмилом Тодић** једном од службеница у овој управи крећемо у обилазак самог места. Пут нас води до Дома културе, измештене Библиотеке града Приштине, Клиничко-болничког центра, контејнерског насеља

Зграда српске војске Приштина

и натраг до зграде општине. У разговору са **Бранимиром Стојановићем**, новоизабраним директором Дома културе сазнајемо за нове пројекте који се спроводе на овом пољу о чему више можете да прочитате у наредном броју Билтена. У истој згради примила нас је и управница библиотеке **Гордана Нићић** и упознала са својим и радом 14 радно ангажованих службеника, у Грачанници и околним селима. Након пријатног разговора крећемо ка контејнерском насељу, месту где се не би могло рећи да људи живе “као сав нормалан свет”.

БЕЗ ОСНОВНИХ УСЛОВА

Људе из овог насеља насталог након мартовског погрома 2004. године, обишли смо по највећој врућини у раним поподневним часовима. Контејнери “горе”, а њихови становници, освежење су потражили у хладовини.

Деца из контејнерског насеља

Чини се да им је мука од свега, а нарочито од новинарских екипа. Чим су сазнали ко смо враћају се у унутрашњост својих настамба, бирајући између два зла оно мање. Они што су остали, јетко кажу да им је више свега доста, поготово сликања од којих имају више штете него користи. Неки од њих су тек недавно доселили овде. Кажу да их је мука натерала. Ипак, овде имају неких погодности. Не плаћају стан, а заломе се и неки оброк. У средини “насеља” чује се дечија граја. Њима није вруће. Расхлађују се водом са оближње чесме. Ово насеље има заједнички санитарни чвор и воду, тако да им то још више отежава ионако неуслован живот. Ипак захваљујући нашој пратиљи Ради долазимо до једног од контејнера где нас љубазно прима његова домаћица. Касније сазнајемо да се зове **Благуна Трајковић**, избегла из Приштине у мартовског погрому.

“Овде живимо супруг и ја од краја марта 2004. године. Пре рата муж је био возач међуградског саобраћаја, а ја сам радила као спремачица на дечијем одељењу. Можда бих могла и овде да добијем посао, али пошто сам оперисана нисам га ни тражила”, прича нам наша саговорница од које касније сазнајемо да и она и муж примају минималац и да од тога живе. Пошто имају “толика” примања скинути су са хране па морају сами да се сналазе. Али не жале се, само да је здравља и бољи смештај, каже.

Позива нас у контејнер на кафу. Унутра зачуђујуће лепо сложене ствари, кревет на спрат. Без оног препознатљивог мириса колективних центара. Каже нам да су поднели захтев за стан у новој згради на Падалишту, али да одговора још увек нема.

ПРИШТИНА У СРЦУ

Уз кафу мисли јој се враћају на живот у Приштини. “Није могло да се живи ни до 17. марта, јер ми нисмо имали слободу кретања. Били смо кући, уопште

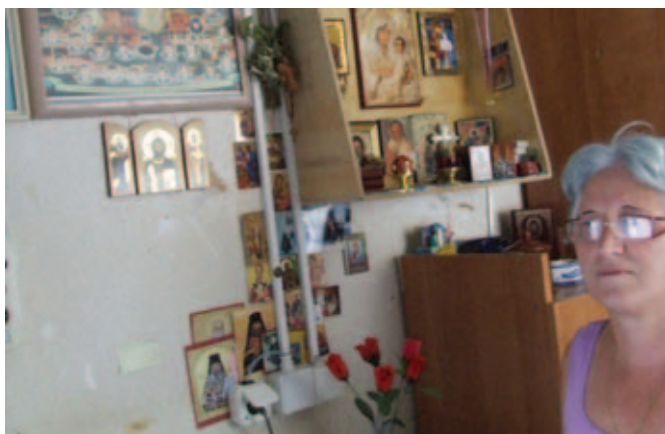
РЕПОРТАЖА

нисмо излазили, најдаље до цркве која се налазила преко пута. Тог дана су најпре упали у цркву, почели да је уништавају, а након тога по нас је дошао KFOR и одвео нас у касарну. Ту смо били пет дана, онда неко време у школи у Грачаници, а затим су нас сместили у ово насеље. И тако смо нажалост, ту већ седам година”, у три реченице нам описа последњих 11 година живота, Благуна.

Тражили су да им се обнови кућа у Приштини, али одговор је био да је још увек рано за то. Покушали су и да продају своју некада троспратну кућу у којој се сад налази депонија смећа. Сувише мала цена, а наследника много.

« Ђубре не можеш да прескочиш. Сваке недеље идемо у службу у цркву, јер сада имамо свештеника. А наша кућа преко пута. Немаш шта да видиш. Ја идем некако лакше, али супруг не иде, то је ипак његова дедовина, чукундедовина », наставља Благуна и додаје да су јој деца добра, а и унучићи. Млађи син чија се ве-

Благуна Трајковић - све усјомене у уџлу контејнера

лика слика налази на зиду контејнера замонашио се у Дечанима. Мајци драго. Види се. Волела би да се врати у Приштину, али нада је све мања.

“ Шест кућа се направило око нас. Што да радимо. Имала сам и здравствених проблема, оперисала сам дојку. Много сам тешко прошла у Приштини, док смо били до 2004. године. Нисам отишла што ми је бог дао и тако смо остали. Ко сви што су отишли у Србију и ја бих отишла, али због болести богу хвала нисам. Видиш човек кад остане каже ја ћу да умрем, а опет не можеш ти кад хоћеш, него само кад каже бог. Не можемо да одредимо кад ћемо да умремо и колико ћемо да живимо”, каже Благуна, више за себе, додајући да таква судбина није задесила само њу већ пет породица из њеног комшилука. Ни они нису много боље прошли, а нажалост неки од њих више нису ни међу живима.

КЛИНИЧКИ ЦЕНТАР

Свега стотињак метара даље налази се измештени Клиничко-болнички центар Приштина. И он је поделио судбину својих суграђана. Клинике и операционе сале налазе се такође у монтажним објектима. Можда нешто у бољим условима од контејнерског насеља. Имају

клима уређаје. Често нестаје струје, а колико то значи за редовне активности у хируршким салама и породилишту најбоље зна особље ове установе. Надају се бољем. Има обећања. До тада морају да се сналазе

Клинички центар у монтажним кућама

како знају и умеју. А то није нимало лако. Ни овде се нису обрадовали новинарској екипи, хоће да причају, али неће пред камеру. Ни ми не желимо да им одузимо време. Крећемо даље и пролазимо поред кућа подигнутих за особље центра. Нека, док су они овде биће и живота. Многе бебе јужно од Ибра су рођене овде. Оне буде веру у боље сутра. Многи су и животи спасени, јер далеко је Косовска Митровица, да не кажемо Врање, Ниш, Крагујевац.

ШЕТЊА ПРИШТИНОМ

Истим путем се враћамо назад. Полагано и сунце губи снагу. Радмила ми показује једну од нових кућа у изградњи. Српска је, готово усхићено каже. Раствајемо се и свако одлази на своју страну. Нас чека пут у Приштину, имамо заказане састанке и интервју у хотелу

Репортер на задатку у центру Приштине

“Гранд». Након тога боза у центру Приштине, у пешачкој зони у улици где се некад налазио Покрајин-

РЕПОРТАЖА

ски комитет. Ми је из навике зовемо Кнез Михаилова. Већ је и ноћ пала. Камером хватамо кадрове. Обрадоваће се Пришtevци, да виде какав им је сада град. Или можда неће. Након шетње Приштином враћамо се у Грачаницу. Полазимо ка преноћишту. Хотел “Еуропа”, тако се зове.

Можда услуге нису на том нивоу, али име је важно. Оно би требало да нас поведе у светлију будућност. Сутра нас чека нови дан. Још једна шетња Грачаницом, одлазак до Сливова, разговор са градоначелником.

ГУЖВА НА УЛИЦИ

У јутарњим часовима Грачаница живи највећим интензитетом. На тротоарима преко пута полицијске станице од раног јутра су заузеле импровизоване тезге на којима се налази разна роба. Од воћа и поврћа до разних одевних предмета. Улицу је тешко прећи. Велике колоне возила крећу се магистралним путем Гњилане-Приштина, који пролази кроз сами центар места. На улицама много људи. Са главног моста виде се радници који уређују корито реке. Преко пута манастира, у оближњем кафићу, опет затичемо патролу КПС-а на јутарњој кафи. Ред пред сваком од филијала банака, а има их богу хвала доста, што страних, што српских. Стижемо до лепо уређене раскрснице ка Лапљем Селу. Овде је некада било неугледно паркиралиште. Нова власт је на средини поставила мозаик Симонице. И око тога су се Срби поделили. Да ли треба да стоји баш тако полегнута, или је требало да буде усправна. Неки су и за солонунско решење, кажу да је требало да буде постављена “мало нагнуто”.

Тезге на магистралном путу Приштина-Гњилане

Преко пута радници постављају нове клупе и газ-ишта на тротоару уз манастирску улицу. И они беже од камере. Док чекамо заказани интервју код председника општине упућујемо се ка Лапљем Селу. Пријатно изненађени новим путем и уличном расветом. Одатле поглед пуца ка Падалишту. Издвајају се две зграде. Једна грађена од средстава Владе Србије, друга од косовских институција. Нажалост, обе неусељене. А шта је са оним људима у контејнерима? Да ли било ко из обе структуре власти поставља то питање. Или можда зграде имају другу сврху?

СТОЧНА ПИЈАЦА ПРЕД ОПШТИНОМ

Било како било неке од ових недоумица покушаћемо да разрешимо у разговору са Бојаном Стојановићем градоначелником Грачанице. Пре тога, испред некадашњег хотела “Дукат”, сада привременом зградом општине, заустављамо се и разговарамо са продавцима прасића.

“Немамо куд па је пијаца на улици. Ту продајемо, боље речено довозимо и враћамо прасиће. Нема ко да их купи. Нема пара, а и на сељаке држава Србија не обраћа велику пажњу. Само на поједине људе овде”, дочекује нас не претерано расположен **Божо Живић**, из села Скуланева, код Липљана. Разумемо га, није му лако од земље издржавати осмочлану породицу.

Божо Живић на импровизованој сточној пијаци

“Ми се бавимо претежно пољопривредом, јер смо у овом округу већински власници земљишта. Такође смо и произвођачи пшенице. Ја рецимо имам два вагона ове године. Имам и два хектара засејана кукурузом, детелину луцерку, али шта вреди. Пшеницу не можемо да продамо, јер Србија камионима-шлеперима довози овде пшеницу и обарају нам цену. О томе се ради тако да смо и ту у подређеном положају”, љут је Божа, а и средства која нам шаљу, бар она за која чујемо на телевизији, завршавају у џеповима појединаца, додаје. О разним везама и везицама, око запослења, овога пута не бих, рече на крају Божа, завршавајући свој монолог. Као да му је недостајао неко да то избаци из себе.

ОДРЖАНА РЕЧ

У договорено време прима нас председник општине. Подсећамо га на наш последњи разговор пре шест месеци. Нестрпљив је да нам каже шта је све урађено, а шта се планира. Бележимо све редом. Нека обећања су испуњена у то смо се и сами уверили. Планови за нове инвестиције постоје, очекује се градња многих објеката, од којих се, пре свих, истиче болница. Гледамо нацрте и морамо признати да смо пријатно изненађени. Шири интервју са Бојаном Стојановићем објављујемо у наставку Билтена. У неком другом броју очекујемо овакав или сличан извештај од оне друге стране, одговорних људи из власти коју финансира Република Србија. Понекад конкуренција и није толико лоша, ако се то све заиста ради за добробит народа кога представљате.

Забележио: **Жељко Ђекић**
Фото: **Златко Маврић**

БОЈАН СТОЈАНОВИЋ ГРАДОНАЧЕЛНИК ГРАЧАНИЦЕ ОБЕЋАНО - УРАЂЕНО

- Рад је оно што вас препоручује. Можда сам пре три године имао потребе да се неком правдам, али сам схватио да реторички патриотизам не значи ништа. Држава је на срцу, име на уснама. Можете причати шта год хоћете. Неки људи на одређеном месту доносе ствари коју треба спровести у дело. Не видим друго решење. Пробали смо политику Индијана Џонса, није дала решење. Ми нудимо нешто ново и ако ништа друго иза нас, иако је прошло мало времена, остају нека дела - каже Бојан Стојановић.

Након новембарских косовских избора, негде у фебруару месецу, посетили смо тадашњег новоизабраног градоначелника Грачанице и разговарали о плановима будуће власти централне српске енклаве на Косову и Метохији. Речено нам је тада да ново руководство има циљеве, али и људске ресурсе који те циљеве могу да испуне.

Шест месеци касније поново смо се сусрели са Бојаном Стојановићем подсећајући га на тадашње изјаве.

❖ Шта сте Ви и тим са којим радите, у прошлом времену, учинили за добробит становника општине на чијем челу се налазите?

Тачно је да смо имали одређена обећања према грађанима општине Грачаница и могу да Вам кажем да смо та обећања и планове испунили, чак их у неким сегментима и пребацили. Постаје монотono да причамо о томе шта смо урадили, јер ја сам без списка испред себе тешко могу да набројим све оно што смо урадили, оно што тренутно радимо и оно што планирамо да урадимо. Ако узмем у обзир да то није само изградња инфраструктурних објеката и промена услова живота, што свако види, већ се ради и о стратешким правцима

за планирање будућег развоја општине, стратегије развоја, урбанистичких решења, генералног урбанистичког плана, регулационог плана, тако да све то води до једне боље приче о условима живота и начинима на који може српски народ да направи себи овде стабилност и просперитет, на путу ка борби за опстанак, на овим просторима.

РАДИ СЕ МНОГО

❖ Колико сте задовољни постигнутим?

Мислим да стварно можемо рећи да смо задовољни. Међутим, најбоље када се то види, када се разговара са грађанима и мештанима, када се евидентирају њихове потребе и када се тражи сагласност за многе ствари. Треба системски да се реше многи проблеми са водоводом који је 11 година без икакве контроле, где су постављани нови прикључци без икаквих пројеката, проблеми са канализационом мрежом, са електро-мрежом. Цела екипа општинске власти је дала свој максимум, чак и више од тога и успели смо да заокружимо једну добру причу.

НЕЗАДОВОЉАН ПОВРАТКОМ

“Нисам задовољан повратком и стално свима говорим да је недопустиво како неко након 11 годна поставља питање да ли неко може да се врати. Морају да се пронађу кривци зашто неко није дозволио да се за 11 година врати 250 хиљада Срба. То питање ја свима отворено постављам и кажем да сам разочаран јер не чујем жамор српске деце у школама у Приштини. Не може се на несрећи једног народа градити срећа другог. Где је ту демократија? Опет с друге стране, знам да су се многи расељени снашли. Чињеница је да је дошло до интеграције одређеног броја људи у централној Србији, чак и у региону, Црној Гори, Босни, Македонији... Ми морамо да стабилизујемо овај народ овде, то је један процес који има кружну путању. Људи долазе и одлазе. То мора да се пресече. Мени за 20 година треба 20 хиљада младих Срба у школама, јер бавити се тиме не значи бити сентименталан, уз дужно поштовање према свима. Гробови нам неће пуно значити. Требају нам млади брачни парови који ће овде доћи, а ми морамо да створимо услове да они могу да раде, да живе, да се осећају нормално. То је једна сложена прича”, каже градоначелник Грачанице.

КАПИТАЛНЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ

БОЛНИЦА, ОПШТИНСКА ЗГРАДА, ХАЛА СПОРТОВА

“Оно чиме смо ми такође задовољни јесте да смо успели да створимо услове за изградњу једне опште болнице овде у Грачаници. Ради се о објекту од 6 880 квадратних метара, са сто лежаја. Имаће 12 што операционих, што интервентних сала. Објекат је на четири етаже са хелиодромом на крову. У том склопу имаћемо три лифта, трокреветне собе са купатилима. Тако да ће ту услови за рад лекара и услови за боравак пацијента и оних којима је помоћ неопходна стварно бити на једном завидном нивоу. Ми ћемо се сигурно поносити тим објектом. Када кажем ми мислим на све људи који живе у овој општини. Предвиђена локација за изградњу болнице налази се на путу између Грачаница - Сушице, између 72 куће које су направљене за повратак расељених лица”, истиче Стојановић додајући да је у марту у плану изградња нове општинске зграде са 1470 квадратних метара, док би у Лапљем Селу требало да се крене са изградњом хале спортова.

Стојановић показује пројекат нове болнице

❖ *Обећали сће да ће бити направљен пут према Лапљем Селу, расвета, шпоцоари...*

Ми ћемо у Грачаници до краја октобра завршити пут. Цела Манастирска улица је реконструисана. Пут Грачаница - Лапље Село је завршен. Постављена су улична светла. Пут Доња Гуштерица је такође сређен, направљена је пешачка стаза, направљена је улична расвета, због великог броја ђака. Направили смо пут у Добротину. Направили смо обданиште од 450 квадрата. У Лапљем Селу почели смо изградњу едукативног центра са ТВ студијем. Асфалтираће се пут у дужини од 1,5 км у Лапљем Селу. Тамо смо направили и ловачки дом, а прави се и Сити парк преко пута обданишта где ће малишани моћи да проводе своје слободно време. Крећемо са изградњом пута Грачаница - Сушица у дужини од 1 700 метара, такође са пратећом расветом.

❖ *Било је речи и о новим становима...*

Наравно. Завршено је нових 48 станова у Лапљем Селу. Завршили смо тениске терене, а сада је у току изградња целог спортског комплекса, до краја године ће бити завршен стадион, баскет терен и један мали фудбалски терен са вештачком травом, трибинама и ресторанома. Склонили смо 44 привремена објекта са улица Грачанице, а ускоро креће изградња тржног центра са 45 локала и занатског центра са 31 локалом. Наставља се сређивање терена главне улице у Грачаници. Радићемо видео надзор целе општине, за 20 дана ћемо уживо моћи да видимо живот у Грачаници. То је једна фаза пројекта за побољшавање безбедности на целој општини Грачаница, као део пројекта јер ће цела општина бити под видео надзором до краја идуће године. Постоји још сијасет ствари, мањих канализационих и интервенција на водоводу, електро мрежи, путевима. У Добротину је направљена црквена ограда, звоник у Лепини, водовод у Батусу и заиста много тога још.

❖ *Постоје ли још неки планови?*

Наравно да ми нећемо стати. Ово је само прва година и хоћу да истакнем да ово није година предвиђена за инвестиције у Грачаници, без обзира што смо урадили све наведено. Тек у наредној години ће бити много већих пројеката, а мислим да за четири године, до краја мандата нећемо имати ни једну улицу без асфалта, ни једно село без уличне расвете и то завршавамо већ ове године. Гради се и фонтана у центру Грачанице. Главни мост ће добити потпуно нови изглед, а са његовог лука светла ће бацати одсјај према фонтани. Уређујемо шеталиште са клупама, где ће људи моћи да се осећеју као у било ком другом граду. Починемо да радимо урбанизацију своје средине и на свему реченом нећемо стати.

ПРОБЛЕМ ЗАПОШЉАВАЊЕ

❖ *Ипак има и проблема. Незајосленост је евидентна широм Косова. Сигурно ни овде није ништа боље.*

То јесте бољка која мучи све нас. То је једна прича коју нећемо тако лако решити. Једни узимају шаком и капом, други пате. Док неко не живи овде, а користи привилегије косовске драме или трагедије, тргујући несрећом српског народа на овим просторима, други живе овде и не примају ништа. И они су и Београд и Србија, а врло тешко живе и не одричу се ентитета нити ће то икада урадити. Ја сам успео да одрадим један део посла. Укинули смо те дупле плате. Једанаест година научили смо живети од свог нерада, а 21,5 хиљада људи прима минималан лични доходак. Недовољно за преживљавање. Зашто нема погона за неку производњу, јер ја не прихватам то кад неко од званичника Владе Србије каже да Срби треба да производе нешто уколико је то исплативо. Слажем се, међутим, мислим да је проблем то што они не знају шта је исплативо. Да овог пута не говорим о томе ко заступа плазма кекс, београдско млеко и друге производе који долазе из Србије на косовско тржиште.

Испуњено обећање: На путу ка Лайшев Селу уместо паркиралишта кружни ток

❖ *Синоћ смо са омладином зледали уштакмицу. Било је много младих људи. Колико они могу допринети бољишћу ојшћине Грачаница.*

Не може нико ништа да заврши сам. Ми се наслањамо једни на друге и морамо једни од других да црпимо ту енергију, да је конвертујемо, надам се у правом смеру. Синоћња утакмица је показала за кога смо ми. Ми ћемо увек навијати за репрезентацију Србије, али ми само настојимо да се одржимо и да створимо један функционални механизам који ће на практичан начин да се бави заштитом наших интереса овде. Плашим се да ће сви возови да нам прођу и да ми морамо да престанемо да пропадамо. Имам утисак без обзира колико то звучало тешко да ми још нисмо ни пали на то дно. Ми још падамо и сами морамо да нађемо и осетимо ту плочу, да станемо да ударимо без обзира колико било тешко и да кренемо полако да се враћамо, да јачамо да снажимо на овим просторима

МЛАДИ ОСТАЈУ

❖ *Приметили смо и неке позитивне помаке. Видимо дижу се нове српске куће у Грачаница.*

Не само у Грачаница, него у свим местима. Куће јесу добар показатељ, али травњаки и одграде су још бољи. Сви гледају да направе куће, не обраћају можда пажњу на естетику свог дворишта у неком времену које још увек не наговештава неку стабилност. Када почнете да садите руже, да уређујете травњак и да мењате ограде, стварно планирате да останете. Али у вашем плану морају вам помоћи сви. И Београд и међународна заједница и Приштина. Једноставно, ми немамо други завичај. Ово су наше њиве, овде су нам гробови, овде треба да нам остану породице.

❖ *Кад смо код породица, деца свакако ћу имају највећу улогу. Иде нова школска година, имате ли информација да ли је исти број деце остао?*

Мислим да по том плану не стојимо тако лоше, али није добро. Смањено је 11 одељења средње школе, па ће се дићи забринути наставници да им не скидамо плате. Није тачно. Број ђака је отприлике остао исти. Чак се у Грачаница повећао број ученика у првом разреду. Ради се о томе да сва државна одељења држава формира привидно и фиктивно зато што су она постојала са једним или два ђака. Ваљда је сада доста са прављењем виртуелних светова. Ми морамо да направимо један систем образовања који ће бити јак и квалитетан. Хајде, направимо правни факултет. Једног правника ћемо запослити у општини, два у Дому здравља. Шта са осталима из генерације. Морамо да направимо стратегију развоја и да видимо шта је то што нама треба. Апсурдно је да у 16 села немамо ни једног ветеринара. У селима се купује млеко, јер више нема крава, нема производње меса, јаја. Од маја месеца стартао је систем кооперативног удруживања где ће село добити шансу да оживи и да млади људи себи нађу посао. Нико неће тражити да ради у општини за 200 или 250 евра, кад ће код куће, својим послом, који ипак сам себи дозира, моћи да створи много веће приходе за живот своје породице.

Разговарао: **Милан Кончар**

О ЧУВАЊУ МАНАСТИРА

“Оно што ћемо ми као општина урадити јесте да ћемо уградити видео надзор око манастира. То су озбиљни системи који два месеца чувају оно што камере бележе. Рекао сам и представницима међународне заједнице ми не измишљамо ништа, нити смо без разлога уплашени и забринути. Да кажемо да се 2004. године и 1999. године није десило? Изгорело је десетине наших манастира. Ми смо забринути и морамо са међународном заједницом да тражимо решење и јасно да се каже да ће они преузети одговорност. Јако ми је жао што понекад изговорим неке речи које људи не могу да схвате. Имам утисак да неко из политичког естаблишмента једноставно има жељу да чује да је неко страдао како би он тог дана давао помпезне изјаве. То је страшна прича. Још једну ствар да вам кажем реално, да нико није најавио промену KFOR-а и КПС-а, да ли би то неко у Грачаница приметио. Није то неко обезбеђење које ће не знам шта значити. С друге стране, ми морамо да поштујемо ставове Српске православне цркве, јер су они меродавни и компетентни за то. Ја никада нећу рећи ништа што није у складу са њиховим захтевима, ставовима и потребама”, наводи Бојан Стојановић.

СА ПРЕДСТАВНИЦИМА СРПСКЕ ОПШТИНЕ ПРИШТИНА У ПОСЕТИ СЕЛУ СЛИВОВО

ОДМАХ СЕ ВРАТИЛИ

У селу Сливову, двадесетак километара удаљеном од Грачанице према Ђилану, до 1999. године, живело је око 105 домаћинстава, са 560 радно способних који су имали право гласа. Живели смо лепо, имали амбуланту поред куће, нову школу, месну канцеларију, продавнице, односно све оно што је било потребно једном селу. Били смо у сталном контакту са Приштином, под чијом смо инженирингом били и онда, а ево и сада. Деца су се школовала, она најпреднија завршили факултете, тако да смо могли да се подичимо са инжењерима и лекарима који ишчину одавде. Била је изградња асфалтног пута који повезује махале, са главним магистралним путем, а онда је дошао је рат...

Овим речима, у најкраћем, покушао је да нам да слику свога села **Велимир Павић**, овдашњи мештанин и матичар у измештеној општини Приштина, чије је седиште тренутно у Грачаници. С њим, његовим колегом **Синишом Ђорђевићем**, комуналним полицајцем и **Радмилом Вулићевићем**, службеницом у општини, под сигурном руком возача **Мигета Јовановића**, упутили смо се из Грачанице у Сливово у обилазак тамошњег гробља.

ГРОБЉЕ И ЦРКВИЦА НА БРЕЖУЉКУ

На седамнаестом километру, негде у центру села скрећемо десно. Прелазимо преко потока и са мало муче стижемо до православног гробља, фино ограђеног и уређеног, за разлику од многих других на КиМ. Одатле се пружа поглед на центар села који се сместио изнад магистралног пута Приштина - Ђилане. И овде се виде препознатљиви призори. Српских кућа више

нема или су од њих остали само сабласни скелети. Албанске су више и веће него икада, а некадашња заједничка школа остала је без српских ђака. Због безбедности они су се повукли у приватну кућу неколико километара у брду, где су смештене и остале српске куће.

Посао због којег смо дошли, општински службеници ревносно обављају. Фотографишу споменике, ограду, а посебну пажњу привлаче остаци мале, како нам рекоше, највероватније средњовековне цркве у врху гробља. Ако се за неко гробље може рећи да се налази на лепом месту онда је то ово. Смештено на брежуљку у хладовини дрвећа, са већ поменутом црквом, заслужује више пажње него само неколико уводних реченица у тексту о селу Сливову. Због тога смо му посветили посебан простор на крају овог броја УНИЈА ИНФО.

РУДАР СТАНКО

Завршавајући послове, љубазни домаћини хоће да нас упознају и са самим селом. Упућујемо се ка махали Перовићи, а како се по врлетном путу тамо може стићи, зна само наш возач, иначе дугогодишњи сапутник многих председника општине Приштина, који их је возио како нам рече и по већим беспућима, али и градовима широм наше нам бивше земље Југославије. Било како било стижемо у махалу, а у њеном центру преостало само неколико кућа у видно оштећеном стању. Да не би опустела и ова махала заслужан је брачни пар **Стојановић. Станко** стар 71 годину са неколико година млађом супругом чије здравствено стање није баш најбоље, одважио се да остане овде. Прича

Представници општине Приштина са брачним паром Стојановић

БРАЋА СТАНКОВИЋ

Првог дана када смо били у Сливову затекли смо браћу **Петра** (10) и **Александра** (8) Станковића како чувају козе. Врло добри су ђаци, а рекоше нам да представљају трећину ученика своје школе. Све време су овде. Понекад оду до Грачанице, ређе код чике у Смедерево, а најлепше се осећају овде, где живе са мамом, татом, баком и још два брата. Сећају се да су им приликом прошле посете представници општине поклонили чоколаду, а ни овај пут им нису остали дужни.

нам да је и он на кратко морао да напусти село, али се само после неколико дана прогонства вратио и до дана данашњег, а он каже и судњег, остао овде. Има рударску пензију, две краве, две козе, довољно да, као нам рече мало тренира и живи од свежег млека и ваздуха. Један син му је овде, други у Крагујевцу, а он и бака уживају у лепоти косовског крајолика. Бар ових првих јесењих дана. Касније ће бити теже, јер су зиме овде хладне. Побринуо се као сваки добар домаћин и за огрев, а криво му што мора поред своје шуме, до које не може, да издвоји 200 евра за дрва. У кући има струју и њу сада мора да плаћа. То му није жао. И пре се морало, а ми много и не трошимо. Станко је у доброј кондицији и за разлику од супруге, здравље га добро служи. А ни амбуланта му није далеко. Свега неколико десетина метара. Млади медицински техничар, **Бојан Симјоновић**, зачас му је измерио притисак. А он ко у неког младића 120/80. Машала.

АМБУЛАНТА

Корисник ове амбуланте није само Станко и његова супруга, већ читаво Сливово. Иако је скромно опремљена у њој се може наћи оно што је најпотребније. Пошто је у Сливову ипак највише старачког домаћинства лекови за притисак, реуму и друге хроничне болести увек су при руци, а Бојану није тешко да обиђе и најудаљеније комшије које не могу да стигну до амбуланте како би им измерио притисак, дао лекове или евентуално ињекције. Бојан је такође одавде из Сливова

“НЕ ГРОЗЕ СЕ СРПСКИХ ПАПИРА”

Док смо путовали према Сливову Велимиру Павићу, све време је звонио телефон. Редовно се јављао и на позиве одговарао на течно албанском језику. Објаснио нам је да албански зна добро, јер седамдесетих година не би ни могао да добије посао у државној управи да није положио стручни испит који је укључивао и познавање албанског језика. Сада ради као матичар. Открио нам је да Албанци траже разна документа од измештених органа града Приштине, да све чешће склапају брак и у нашој општини, а да се у последње време “не грозје” узимати наше српске папире.

и један је од ретких младих људи који је остао овде. Договорам се са њим да га посетимо у његовој породичној кући и урадимо посебан прилог и за новине и телевизију. Пристаје, али тек после дугог наговарања.

Испред амбуланте започиње разговор о условима живота. Ови људи три пута недељно могу да оду до Грачанице, захваљујући превозу који им је обезбедио и UNHCR. Већина се томе радује. Они старији да тамо посете Дом здравља и евентуално родбину и пријатеље, а млађи да обиђу кафиће. Слобода кретања је сада много боља за разлику од неких других времена. Може се и колима, само, кажу, дође скупо.

БИЛО И КИДНАПОВАНИХ И НЕСТАЛИХ

Нерадо се сећају времена непосредно после рата. Било је и несталих и киднапованих, али и убијених. Због свега тога већина становништва је напустила Сливово.

“Онда је било лоше, није смело да се чека. Свуда се чуло разна зло, убиства, киднаповања и на крају ми смо одлучили да изађемо. И изашли смо. Међутим, велики број људи се није вратио. Киднапована су три човека, одавде са овог терена. Четири човека су масакрирана. Два брата од стричева убијени. Није то могла да издржи њихова родбина. После тога се дешавао случај продаје, тако рећи поклон имовине, 25-30 евра ар. Сада тренутно је 90 евра и полако измиче српска имовина. Не знамо како људи могу да се одлуче за тако нешто, али је то чињеница”, причају нам преостали мештани.

Тренутно осим махале Перовићи, овде Срба има у још само два насеља. Махали Рапушино и самом Сливово центру. Покушан је повратак у село Драговац, махала Видаци. Није успео.

“Не знам из којих разлога. Људи су се осећали несигурним. Њихова жеља је била да дођу само појединци, а не комплетне породице. Вероватно због тога није успео повратак”, каже један од саговорника. Међутим, они упорни су се вратили. И сада живе овде на своме. Преостали становници у Сливову углавном су пензионери или примају минималац. Баве се и држањем стоке. Некада су имали проблема са закупцима па је и стока одлазила буд зашто. Данас је лакше. У суседном албанском селу Лабљане отворена је сточна пијаца и мештани Сливова слободно одлазе на њу. Немају никаквих безбедносних проблема, а и цене су много

веће него код накупаца.

Уз причу време брзо пролази. Службенике општине чека посао, па се заједно са њима враћамо у Грачаницу.

Опустеле куће у већем делу села

Ипак недовршена прича о овом селу нас је толико заинтриговала да смо се одлучили да и следећи дан дођемо овамо.

ТЕЖАК ПОВРАТАК

Одмах смо се упутили у махалу Рапушино. Као што смо и обећали посетили Бојана Симјоновића у породичном окружењу (причу о њему можете прочитати на страни 30.), видели се поново са браћом Петром и Александром Станковићем, једним од најмлађих становника села и упутили се у најгушће насељени део Сливова, где тренутно живе двадесет два домаћинства. Пред породичном кућом су нас дочекали Мирјана и Велимир Павић. У импровизованом летњиковцу настављамо јуче започету причу.

“По повратку 1999. године, почели смо мало слободније да се крећемо, да радимо пољопривреду, да се људи баве сточарством, јер нису имали прихода пошто је већина њих била запослена у руднику. То су људи који су остали на минималцу. Преко UNHCR-а, а поготово из шведског и британског батаљона KFOR-а, успели смо да издејствујемо два трактора са комплетним прикључним машинама. Дрљача, плуг, тањирача, приколица, сејалица и све што иде уз то. То су биле машине за читаву заједницу и користио их је свако које је знао да обрађује земљу са њима. У почетку смо добили и један комби да бисмо имали контакт са Грачаницом. Одлазили смо до лекара, у куповину, јер колима се није могло тада ићи доле. Међутим, касније су створени неки бољи услови, тако да сада може да се каже да је живот ипак у овом делу добар. Људи могу да сеју, да раде њиве. Долазе нам Албанци са њиховим машинама, поготово кад је жетва. Комбајн ми немамо. Друго, кад се тиче око продаје откупа стоке сад људи слободно иду у једно суседно албанско село, где има сточна пијаца и нормално је продају”, наставља своју причу Велимир.

МАЛО МЛАДИХ

“Једино што највише забрињава, поготово кад се тиче самих грађана овде је што има врло мали број младих људи. То је највећи проблем, јер младост је пер-

спектива. И то што их има углавном су незапослени и незадовољни са тим статусом. Има и ожењених са децом, али како ту децу да подижу када немају од чега да живе. Ако нема плате, ако нема неки извор прихода, тешко се овде од земље живи”, каже Велимир и додаје да је ипак одређен број младих запослен у КПС-у, болници и можда још понегде. Велимиру је драго што се у јуну месецу овде један пар венчао. На свадби је било скоро цело село. То даје неку наду у опстанак, наглашава он.

И сам има неудату кћерку. Живи са њим и супругом овде. Завршила је средњу економску школу, али нема посла. Тренутно помаже мајци у вођењу домаћинства, а да посла на селу увек има то свако зна. Показује нам лепу кућу коју је његов отац правео још 1952. године. Саграђена је од камена што баш није био случај овде у тадашња времена. Почео је и он пре рата да прави свом сину кућу. Огромна је, али још увек незавршена. Таква су времена, каже.

Воду је довео са извора кроз пластично црево дужине преко 1 600 метара. Без струје се некако и може, без воде никако, констатује наш домаћин.

ЖЕНА - ТЕМЕЉ ПОРОДИЦЕ

Када су кућни послови у питању, а богами и пољопривредни, моја жена је ту много активнија од мене. Ујутру одлазим на посао, касно се враћам, па ни физички не могу да стигнем. Помогнем наравано колико могу, али већину послова обавља **Мирјана**. Захваљујући њој сад имам краву, кокошке, башту, а она се и пољопривредом бави, прича Велимир.

Драго је Мирјани, што је муж хвали. Скромно одговара да када има добре воље, онда ништа није тешко.

“Имамо живину, Имамо свиње, имам краву са телемом, имам кукуруз, пшеницу сејемо. Башту имамо, свој кромпир, лука. Све имамо своје”, набраја Мирјана додајући, да оно што гајиш мораш и да чуваш.

Била је кратко у избеглиштву, десетак дана. После путовала у Ниш код родбине, али нигде није лепше него овде. “Цео век сам протерала овде - 40 година. И овде ми је најбоље, јер не кажу цаба, свака птица своје јату

Мирјана Павић

лети”, закључује Мирјана.

Одлазимо од ових људи правећи фотографије нове куће намењене Велимировом сину. Да бог да, да је што пре користи.

Забележили: Ж. Ђекић и З. Маврић

НОРМАЛАН ЧОВЕК У НЕНОРМАЛНИМ ВРЕМЕНИМА

Овако се, у разговору за наш часопис, у једној реченици представио политички аналитичар, универзитетски професор, сиротински радник, а пре свега, како нам сам рече, човек који гледа у будућности не либећи се да се на њом пућу врло критички осврне на тренутно стање на Косову. Питање процеса повратка и његове одрживости, децентрализација и формирање српских општина, боља комуникација и побољшање информисаности, као и будућности Косова, биле су централне теме нашег разговора, вођеног у бањини хошела шГрандЫ у центру Приштинине.

ПОЗИТИВНА КЛИМА

❖ *Питање повратка расељених као и стварање услова за њихов одрживи ојстанак била је, по природи ствари, прва тема коју смо отворили на почетку нашег разговора.*

Уколико сагледамо реално ситуацију, мислим да нису створене адекватне претпоставке за повратак из

Фото: З. Маврић

разлога што за 10, односно 11 година нема економског раста, а самим тим нема ни економске стабилности на Косову. То је засушна потреба свих нас, па према томе и повратника. Са друге стране, вероватно ни амбијент није у оној мери стабилан и сигуран поготово за оне који су напустили ове просторе јер још увек много тога шкрипи на Косову.

❖ *На шта конкретно мислите?*

Прво није заживела правна држава, па слободно може да се каже да на Косову нема адекватне владавине закона. Нормално да то представља бојазан свих становника Косова, а поготово оних који би хтели да се врате. У том контексту верујем да тај амбијент није адекватан за неке, али ипак мислим да има нечега новог што иде у прилог људима који се нису снашли у централној Србији и даље имају жељу да се врате. Добро је и то што тренутно постоји једна позитивна клима овдашњих политичара, а поготово међународне заједнице, да се створе неке елементарне претпоставке за један нормалан живот повратника у околностима у којима, више или мање, живе сви остали становници на Косову.

И ПОВРАТАК И ОПСТАНАК

❖ *Неки српски политичари који делују у косовским институцијама сматрају да више пажње треба поклопити Србима који су остали на Косову, пре свих, онима јужно од Ибра, него повратницима. Како то коментаришете?*

Колико год треба помоћи онима који су остали овде, једнако тако треба створити одређене услове и расељеним лицима који желе да се врате у своје домове да то учине. Не бих волео да се направи једна дискриминација, не због њих, него због принципа. Сасвим је нормално да они који су остали овде због тога треба да

ЕКОНОМИЈА И ВЛАДАВИНА ПРАВА

❖ *Неспорно је да би и економско оснаживање Косова, које сће поменути на почетку разговора, где би људи имали свој посао и неку бољу еџисџенцију, смањило тензије.*

Слажем се, али уколико у тој економски самосталној средини недостаје фактор равноправности, заштита владавине закона и сигурности, онда нико ко је иоле нормалан неће ризиковати живот због богатства. Свако првенствено тражи заштиту, па онда инвестира у смислу развоја, било то индустрија или сточарство, ратарство или нека друга грана пољопривреде. Будући да је то засушна истина свих нас, мислим да је економска претпоставка нормално добар разлог, али изнад тога ипак стоји стварање једног адекватног правног и заштитног оквира за све. Према томе, уколико се ја као Албанац не осећам потпуно сигурним у овим околностима, не видим разлога зашто би се осећао и Србин, а ако се ја осећам несигурним не видим разлога да инвестирам у развој и уколико ја не инвестирам у развој само је по себи то препрека да останем на Косову. Исто би то урадио претпостављам и Србин и Турчин и Бошњак. Према томе, не бих одвојио питање развоја економског карактера од тога да напокон на Косову заживи владавина закона.

АКО ЈЕ КОСОВО СРЦЕ СРБИЈЕ - СРБИЈА ЈЕ ЗА ЕВРОПУ ЊЕНО СРЦЕ

“Рат је завршен. Остају многе разлике можда и непријатности. Имамо доста оних за које не знамо где су и на овој и на оној страни, али упркос томе мислим да Срби и Албанци имају један заједнички циљ. За Косово је можда првенствено циљ каква ће бити његова динамика уласка у Европску унију, али то није мање значајно и за Србију. Према томе, уколико Косово и Србија имају заједнички циљ, заједничка стремљења према ЕУ, онда мислим да требамо да све подредимо том заједничком циљу и да на неки начин оставимо иза себе оно што је у домену несугласица и непријатности. Можда је јуче за Србију Косово било срце Србије, али данас је за Европу срце Србија. И уколико се такмичимо у значају овога што сам ја споменуо као симболично нахођење, ове или оне стране, мислим да имамо довољно јаке разлоге да гледамо унапред, да гледамо наш заједнички циљ, а да оне непријатности оставимо по страни, јер једино тако можемо, колико-толико да поспешимо стварање тих препоставки за заједнички живот на Косову, Србији и у Европској унији”, истиче председник Европског покрета за Косово.

имају једну велику захвалност свих, а посебно припадника своје нације. Разлог је јако једноставан, мислим да свако нормално биће треба да живи у једној средини где се осећа пријатно, да има колико толико скроман и квалитетан живот. Такође сматрам, да они који су били на Косову до сада нису имали ту лагодност живота, али ту лагодност није имала ни већима Албанаца на Косову из разлога који сам поменуо мало пре. И уколико сад ми дајемо предност овима и хендикепирамо оне који би требало да се врате, мислим да правимо грубу грешку.

❖ Из којих разлога?

Зато што у најмању руку морамо бити коректни према свима и да принципијелно за све створимо равноправне услове за живот, јер једино је то нормална препоставка да се створи једно мултиетничко друштво. По мом суду где год се инсистира на вештачкој творевини мултиетничког друштва у смислу подржавања ових или оних, који су отишли или дошли, то не представља добар сценариј који би био подложен опстанку и који би био одржив у смислу перспективе. У том контексту сматрам да су они који су остали, или они који би хтели да се врате, прво морају имати један заједнички оквир равноправности у смислу односа власти према њима и у смислу њихове жеље да остану и да живе тамо где мисле да им је најбоље.

ДЕМОКРАТИЈА И ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЈА

❖ *Како оцењујете децентрализацију сада када се можда на неки начин и вештачки праве већинске српске ојшћине. Да ли је то, по Вашем мишљењу, добро или лоше?*

Будући да немају адекватну сигурносну климу, што је пропуст власти, ради се једна компензација тако што ће се стварањем тих општина у одређеним енклавама, макар оне имале и само пет хиљада, људима стварати услови где ће се они осећати мало сигурније. Пре свега, због тога што ће имати могућност да колико толико утичу на збивања око себе градећи перспективу у оквиру свог микроамбијента. Према троме, не видим да је то лоше за оне који су прихватили концепт децентрализације, нити мислим да је то лоше за оне који су дали тај концепт. Наравно, под претпоставком да се то

не ради само из политичких и декларативних разлога, већ да се то ради стварно због тога што грађанин треба да осећа да је власт заправо у њиховој функцији, а да нису властодршци они који ће грађане, у овом случају Србе, искористити као инструмент за своју власт.

❖ *Рекли сјте да је демократија на овим просторима у њовојима, уосталом као и на читавом Балкану. Да ли демократијске процесе власт на Косову, каква је сада, може њосјешити да они крену неким бољим њушевима?*

Ово је постконфликтно друштво, посткомунистичко, посттрауматично друштво и да будемо поштени, овдашњи лидери немају традицију и искуство у изградњи демократског друштва што представља велики хендикеп. Упркос томе имамо и јако присутан фактор међународне заједнице који у одређеним ситуацијама

Бехљуж Бећај у разговору са Жељком Ђекићем, уредником Унија ИНФО

потпомаже и убрзава процес трансформације, управо у смислу стварања препоставки за неко демократскије друштво. Мислим да ће то ићи споро. Демократизација ипак није толики приоритет у односу на то да човек има сигурност и елементарне егзистенцијалне услове за живот. У недостатку ових двеју ствари, наравно да ће се процес демократизације друштва још више отезати, отаљавати и вероватно ће то попримити мало шире временске оквире. Из разлога што је много тога наслеђено из прошлости нове вредности на Косову,

нажалост, још увек се не изграђују у смислу стварања неких нових стандарда, онако како данас рецимо, живи Европа.

ВЕРСКИ ОБЈЕКТИ И КОМУНИКАЦИЈА

❖ *У последње време у Србији, а и на простору Косова, диџла се велика прашина око шога што Косовска полицијска служба преузима чување верских објеката и српској културној наслеђа.*

Мислим да је то без разлога добило један неадекватан и недоличан приступ у односу на оно што он стварно јесте. Кад бих се ја питао, питање заштите културног наслеђа и верских споменика на Косову, дао бих можда Албанцима првог дана после рата и мислим да ово што се данас страхује због преношења компетенција на КПС разлог што то тада нису урадили међународни фактори, а поготово албански лидери. Сматрам да је то једна закаслела одлука из разлога што су Албанци и пре рата чували богато српско наслеђе. Наравно да има таквих, било је таквих и биће, који би хтели све што је богато у овој или оној нацији да на неки начин оскрнавe, али мислим да је полиција та која би требало да то заштити у смислу не само извршавања својих функционалних задатака, него у смислу чувања интегритета и достојанства властите функције, а истовремено и заједнице са којом заједно раде, живе и са којом заједно смерају да сутра, прекосутра буду равноправни чланови Европске уније.

❖ *Још једно питање намеће се само по себи. Да ли би бољим информисањем дошло до мањих несјоразума и лакшег решавања спорних питања?*

Мислим да је недостатак комуникације један велики проблем, али та комуникација превасходно недостаје унутар албанског корпуса, а кад ту недостаје нормално да ће недостајати и између албанске и српске заједнице, али и осталих заједница на Косову. Међутим, има јаких разлога и видим да расположење, не само наших политичара, него и међународне заједнице на Косову, да се овај пропуст, ова празнина што није дошло до адекватне комуникације већине и мањине, исправи. У задње време питање информације и комуникације сагледава се много реалније и досеже онај ниво који ће бити

потребан и елементаран за заједницу која ће бити упућена у све ствари у сва кретања која су од насупротног интереса за њу. То је ствар која треба да има један ургентан карактер, будући да је недостатак информација један од разлога због чега нисмо створили ту адекватну климу коју сам ја споменуо на почетку, јер ипак ситуација није тако лоша колико постоји једна парадигма о тој ситуацији. Не оспоравам чињеницу да има појединих ексцеса, али таквих ексцеса има и у Београду и Паризу. У задње време ипак слаби онај етнички мотив за трзавице, за непријатности, за непријатељства и то је ствар која треба нас да охрабри. Уколико желимо да се то што је могуће пре направи треба да појачамо, управо то што сте поставили као питање, интеракцију медијског карактера и информације које су толико динамичне, а истовремено толико значајне за опстанак српског живља на Косову.

❖ *Рекли сте нам да има некаквих индиција да би требало да се на РТК отвори један телевизијски и радио канал намењен српској заједници.*

Не, није то само индиција, то је једна обавеза не само овдашње власти него то произилази из Ахтисаријевог плана, да српска заједница има властиту самосталну телевизију коју ће сама да уреди и коју ће сама да води. Ту ће неспорно доћи до побољшања информативног простора, који су искористили они који су хтели да оспоравају процес повратка и који су хтели на неки начин или индиректним путем да због недостатка информација убрзају процес онима који би хтели да иду за Србију. Сматрам да је ово сада објективно сагледано и да ће то много помоћи у даљем процесу опстанка и то стабилног, али истовремено ће подстаћи и повратак оних који немају адекватне информације о томе шта се стварно догађа на Косову. Наравно, овде не цветају руже, али мислим да оно што је некада било као препрека тога више нема. И уколико се број повратника повећава мислим да ће се смањити узрок оних који би хтели да не само Србе, него и остале заједнице, једноставно склоне са Косова. Косово данас дише другачијим тоновима и том приступу морају потпомоћи сви који мисле да ће то бити њихова заједничка перспектива.

СПОРТ КАО ПУТОКАЗ

“ У 2000. години, по први пут у овој новој историји, ми смо у Кошаркашком савезу Косова, што није било нигде, имали етнички чист српски клуб. Иако је то било пре 10 година нисмо имали ни један ексцес. Имали смо мере предострожности, али је било јако корисно, инспиративно и смело како за оне који су учествовали у нашем заједничком такмичењу, тако и за нас који смо прихватили да једна етничка српска екипа буде члан КС Косова. И да вам пошетно кажем можда је ова наша прича требало да крене из спорта. У оном првом битном разговору који сам имао 2000. године са људима из општине Штрпце, одмах после рата, ја сам заговорницима укључивања у КСК рекао “Ви сте за разлику од неких других Срба који су тражили оружје јако храбри Срби, јер тражите оно што и вама и нама припада. Тражите да се понашате нормално, тражите да играте са нама и будите уверени да ћу учинити све да ваша жеља буде остварена.” И то је тако било. И мислим да смо кренули добро, али нажалост управо проблеми о којима смо причали од недостатка економских услова, преко сигурносних, до познатих догађаја у марту 2004. године, укључивање Срба у спортске, културне и друге активности на неки начин је остављено по страни. Значи није у потребној мери динамизирано што би било јако подстицајно. Ја сам заговорник интеграције Срба поготово у овим спортским и културним активностима, као путоказ неком нормалнијем животу”, истиче Бехљуј Бећај.

ПРЕДСТАВНИЦИ НВО “ЈУГ” КРАЉЕВО У БЕЛОМ ПОЉУ ПОРЕД ПЕЋИ

ОМОГУЋИТИ НОРМАЛАН ЖИВОТ

У циљу анализирања тренутног стања повратника и сагледавању њихових потреба, посетили су Бело Поље, село надомак центра Пећи. Повратак ИРЛ у ово село ошћочео је 2003. године. И поред тога што је у марту 2004. године по други пут сачењено, а његови становници заштитићу истражили у кампу КFOR-а, на обнову и повратак расељених није истробало дуго чекаши. До сада је изграђено и адаштирано близу 80 кућа.

Пољед на Проклетије

Међутим, број повратника стално присутних је прилично мањи од броја оних који су у старту и пре изградње кућа изразили жељу да се врате, док одређен број флукутира.

Из разговора са мештанима као главни разлог за дату ситуацију наводе се економске баријере и лоше представљање села од његових лидера.

ПОТРЕБНА ПОМОЋ

Благоје Павловић, повратник у Бело Поље, истакао је да су највећи проблеми са којим су он и његова

Благоје Павловић

породица суочени незапосленост и немогућност остваривања прихода. Даље је додао, да су сви повратници у Белом Пољу, али и у другим повратничким местима погођени истим или сличним проблемима. Као последицу је навео, прилично мали број стално присутних повратника, опадање интересовања за повратком осталих комшија, лошији међуљудски односи и друге ствари везане за свакодневни живот. Као предлог за превазилажење наведене ситуације, навео је да би што хитније, хуманитарне организације и надлежне институције требало да реагују и повратницима омогуће колико толико нормалан живот и одржив повратак.

ПОЉОПРИВРЕДА У ПРВОМ ПЛАНУ

С обзиром да је професионална структура повратника претежно пољопривредног и сточарског карактера, то би из наведених области требало усмерити економске програме и обезбедити сигуран откуп бар дела производа повратника што би у многоме побољшало економску ситуацију код повратника, додао је крају разговора Благоје Павловић.

Портиа цркве у Белом Пољу

Бело Поље има изузетно добар географски положај. Налази се у подножју Проклетија што га чини још здравијим за живот захваљујући чистом ваздуху и здравој изворској води, истичу његови становници.

Повратници села Бело Поље имају жељу да наставе и даље да живе у свом родном месту и надају се да ће се омогућити и осталим комшијама, који имају жељу и могућности да се врате, да то ураде што пре, како би им “живот” кренуо некадашњим путем.

Текст и фотографије: **Бојан Ђирковић**
НВО “Југ” Краљево

ДАНИЈЕЛА ЦЕМОВИЋ РУКОВОДИЛАЦ КАНЦЕЛАРИЈЕ UNHCR-А ЗА ИМОВИНСКА ПИТАЊА

НАСТАВЉАМО СА АКТИВНОСТИМА

- У јуну 2008. године сусијеноване су активности Косовске имовинске агенције (КПА) у централној Србији и у међувремену се тражило решење које би било прихватљиво за Владу Србије. UNHCR је понудио да ова организација отвори канцеларије у Београду, Нишу и Крагујевцу, како би помогли расељеним лицима, која су поднела захтеве код КПА, да остваре своја имовинска права. Након скоро две године, наведене канцеларије отворене су 21. априла ове године. Да подсетим до децембра 2007. године прикуљено је преко 40 хиљада захтева, од чега се њих 95 посто односи на пољопривредно земљиште, а пет посто на стамбену и комерцијалну имовину. Од тога броја до сада је решено 7 788 захтева и сви они се односе на пољопривредну имовину каже за УНИЈА ИНФО, Данијела Цемовић.

Готово две године расељена лица која су поднела захтев за повраћај пољопривредног земљишта, стамбене и приватне комерцијалне имовине, нису могла у централној Србији да се распитају о томе шта је урађено на основу њихових захтева да им се та имовина врати, односно ослободи од узурпатора. Захваљујући UNHCR-у крајем априла створени су услови да расељени дођу до одређених информација и коначно донесених одлука, а каква је тренута ситуација са наведеним предметима, питали смо шефицу UNHCR канцеларије за имовинска питања.

ПОГРЕШНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА

- Ми тренутно делимо одлуке које доносе Косовска имовинска агенција, а радимо и верификацију докумената која су поднета од стране расељених лица када су подносили захтев код КПА. За сада је решено 7 788 захтева, а тренутно на Косову заседа комисија која решава још одређен број захтева, навела је у уводном делу разговора Данијела Цемовић, истичући да је основни проблем са којима су се сусрели настао у оном тренутку када је утврђено да је 80 процената парцела које су пријављене код КПА погрешно идентификоване.

- Они људи који можда прате рад КПА могли су да

примете да је, на пример, пре годину дана на њиховом сајту писало да је решено преко 22 хиљаде предмета, а сада стоји само 7 788. Разлог томе је управо та погрешна идентификација имовине која је морала да буде урађена поново, наводи Цемовићка, додајући да се због тога поново решавају сви ти захтеви и поново се доносе одлуке.

Цемовићка појашњава да службеници Косовске имовинске агенције излазећи на терен нису идентификовали пријављену парцелу од стране расељених лица већ погрешну. Проблем је био у томе што КПА није имала добру сарадњу са катастром на Косову и њихови службеници нису излазили на терен са службеницима КПА, да би им помогли у идентификацији имовине. Ово је решено тако што је потписан меморандум о размевању између КПА и катастра у октобру прошле године и од тада, уз њихову асистенцију, све иде онако како треба, додаје она.

СТАМБЕНА И КОМЕРЦИЈАЛНА ПРИВАТНА ИМОВИНА БЕЗ РЕШЕЊА

Сви до сада решени предмети, како је навела шефица канцеларије за имовинска питања UNHCR-а, односе се на земљишну имовину. Шта је са стамбеном и приватном комерцијалном имовином?

КОНТАКТИ

У три канцеларије UNHCR-а за имовинска питања у Београду, Нишу и Крагујевцу запослено је 11 радника. А телефони и адресе канцеларија су:

Београд, Вишеградска 23, тел: 011/362-13-93; 362-13-94, факс 011/361-27-48
Ниш, Душанов базар (купола) спрат II, канцеларија бр. 210, тел: 018 203-777
Крагујевац, Лоле Рибара 9, спрат I, тел: 034 330-234; факс: 034 335-244

ИМОВИНА

- Нажалост, још увек није решен ни један захтев који се односи на наведену имовину. Разлог томе је вероватно и начин на који се решавају ти предмети. Не знам на који начин они бирају захтеве, да ли раде нпр. као што је било у НРД-у где су се код сличних случајева захтеви масовно решавали. Мислим да ће сви случајеви доћи на ред зато што је мандат КПА лимитиран. Још увек се тачно не зна до када ће КПА да ради, али сметрам да то неће трајати дуго и да ће врло брзо на ред доћи и захтеви за повраћај стамбене и комерцијалне приватне имовине. Битно је напоменути да од 40 хиљада захтева само 20 посто спада у спорну имовину. Тих 20 процената имовине која је пријављена да је узурпирана и да је неко користи, односи се на узурпирани земљу која се обрађује или се можда на том земљишту налази саграђен хотел, бензинска пумпа или неки други објекат. То тек треба да се види и вероватно и због тога још није решен одређени број предмета - каже наша саговорница.

Она додаје да Комисија која решава захтеве заседа сваког другог месеца, да су њени чланови стручњаци својинског права. Од три члана два правника су странци, а један је локалац, као што је било и у време НРД-а. Пре него што предмет стигне пред Комисију правници КПА обрађују захтев и дају препоруке како треба тај захтев да се реши. То су само препоруке, а коначну одлуку доноси комисија. Некад комисија траже додатну документацију и онда се тај захтев враћа и од странке се тражи да приложи додатну документацију која поново мора да се верификује.

- Када странка добије решење захтева она може да се жали Врховном суду Косова где је оформљено веће од три члана које решава те жалбе и доноси другостепену одлуку. Да ли ће та одлука бити другачија од првостепене или ће бити потврђена то све зависи од околности, али одлука наведеног већа је коначна - истиче Данијела Цемовић.

ЛАКШЕ ДО УРУЧЕЊА

Некада је био велики проблем, још за време рада НРД-а, на који начин обавестити расељена лица о томе шта је урађено по њиховим захтевима. Данас по речима Цемовићке све то иде много лакше.

- Све податке о њиховом становању адреси и броју телефона добили смо када су расељена лица подносила захтев код КПА. Њима је тада речено да у случају промене адресе становања или броја телефона, то писмено јаве како бисмо могли да то убацимо у нашу базу података. Расељени су ту, рекла бих, врло дисциплиновани и сад је много лакше доћи до њих. Углавном сви имају и мобилне телефоне, иако морам да истакнем да информације могу добити и преко нашег службеног Билтена. До њега се најлакше дође у нашим канцеларијама у Београду, Крагујевцу и Нишу, а имамо и одређену сарадњу са неким општинским повереницима за избегла и расељена лица. Користимо, наравно и канцеларије Уније, UNHCR-а, Праксиса-а, Балканског центра за миграције и других организација где знамо

да наше странке долазе, где траже правну или неку другу помоћ. Ипак по мени, информисаност је најбоља кад људи једни другима усменим путем пренесу шта има ново по овим питањима - закључује Цемовићка.

Када подносиоци захтева уђу у своју имовину и кад реше проблем ретко о томе обавештавају Канцеларију за имовинска питања.

- Ми оног момента кад странка добије одлуку, исту морамо да спроведемо, тј. Косовска агенција за имовину је спроводи. Мене, лично интересује шта се дешава са том имовином и са тим људима након улажења у посед, али те информације углавном од наших корисника више не добијамо. И то нам је жао - каже Данијела Цемовић, додајући да расељени након доношења одлуке имају три опције шта да ураде са својом имовином.

- Као што је било раније код НРД-а и сад исто постоје те три могућности, једна је затварање случаја, уколико расељена лица имају начин како ће да реше свој проблем. Углавном, то се односи на продају имовине. Друга је стављање имовине под администрацију КПА и трећа је враћање имовине у посед. Враћање имовине у посед значи да уколико неко лице узурпира ту имовину да оно мора да напусти имовину и да врати исту власнику. Уколико је пољопривредно земљиште у питању и они само траже да узурпатор напусти имовину и престане да је обрађује, односно даље користи - закључује Данијела Цемовић.

БРОЈКЕ

40 000 лица поднело је захтев за повраћај пољопривредног земљишта, стамбене и приватне комерцијалне имовине.

7 788 захтева је до сада решено

95 процената поднетих захтева односи се на пољопривредно земљиште

20 процената од укупно предатих захтева односи се на спорну имовину

11 радника запослено је у канцеларијама UNHCR за имовинска питања

5 процената захтева односи се на повраћај стамбене и приватне комерцијалне имовине

0 Ниједан захтев везан за повраћај стамбене и приватне комерцијалне имовине до сада није решен

? До када ће да ради Косовска имовинска агенција још увек није познато

ЗА РУБРИКУ ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ

СРПКИЊА КУПИЛА СТАН У ПРИШТИНИ

Чињеница је да су погледи на животи на Косову и Метохији различити. Крећу се од социјалног песимизма и прихватања “сурове реалности”, преко лешарџије јер животи свакако шече, до еуфоричног оптимизма са фразом “никада нећемо дајти...”. По правилу најгласнији су они који кроз призму социјалног коментаришу интересе и животи других. Пошцењују иуће разлоге и одлуке јер социјални суд узимају за меру вредности.

Ово је прича о седамдесетогодишњој **Даринки Бјелетић** коју они који бораве у Грачаници сусрећу, а да им није позната њена невероватна, рекло би се херојска прича. До бомбардовања је живела у селу Сазлија код Урошевца. Имали су две породичне куће, са мајком је живела у селу, а када јој је она умрла, остала је на имању да живи сама. Браћа су отишла раније.

НЕ СА КОСОВА

“У селу је било осам српских кућа, вели Даринка, а било је и деце. Када је почело бомбардовање, децу су одвели. Ми смо остали и даље, а када је дошао KFOR, нас су протерали. Муке смо видели десет дана на бетону испред општине у Урошевцу. Нико није хтео да нас погледа. Онда су нас потрпали у аутобус, да нас возе према Србији. Ја сам ушла у други, албански и дошла некако до Приштине и Грачанице код сестре”.

Дара никако није хтела да оде са Косова. Пет година је живела у туђој гарсоњери у згради ЈУ програма у Приштини. Тада се појавио власник гарсоњере и затражио кирију. Стицајем околности, јавио се и Албанац који је затражио да купи њену земљу. Продали су два хектара. Од свог дела купила је гарсоњеру и сада је свој на своме. “Вратила бих се у село када би ми направили кућу”, каже Даринка. Имају још четири хектара земље. Кућа је срушена до темеља. Камен из три бунара је однет.

САМА У СТАНУ

Сада живи сама у стану. “Ја и Бог”, каже. Раније су је узнемиравали, сада више не. Неке комшије јој се јављају, али јој нико не долази и она никуд не иде. Сем у Грачаницу.

У центру Грачанице држи један киоск. Унутра свега и свачега, углавном јефтина роба. Радњу држи ради раззонеде, како каже, прича са женама које ту чекају аутобус. До пре два месеца Даринка је долазила “аутобусом за Србе” у пола девет ујутру, а враћала се у један за Приштину. Сада је тај бесплатан аутобус укинут. У међувремену је власт нове општине Грачаница почела да склања киоске и радње. Неке је порушила, поштујући катастарски премер, не марећи за егзистенцију породица које живе од ситне трговине.

СКУПЉА ДАРА НЕГО МЕРА

Даринкин киоск, имао је бољу судбину него многи други. Остао је на месту, само је надстрешница скинута. Али, невоља је, јер њене муштерије сада не могу да виде робу која је висила око радње и правила хладовину.

У последњих двадесетак дана нема ни ње да отвори радњу. Да ли је у питању аутобус кога више нема, лоше здравствено стање ове жене, или летња врелина у којој би морала бити под ведрим небом без надстрешнице, још не знамо. А да муштерија није било ни раније, у то смо се сами уверили. Да троши пензију од сто евра на аутобус да би дошла само да са неким проговори, био би то ипак луксуз.

Радмила Вулићевић

ПОСЕТА

СА РАСЕЉЕНИМ У ИДИ-ВИДИ ПОСЕТИ СЕЛУ ЛЕОЧИНИ

МОЖДА ЈЕДНОГ ДАНА...

Село Леочина у србичкој општини је ових дана посетило 12 ИРЛ из Србије. То је била прва организована посета Леочини од 1999.године. Многи од присутних су у неверици посматрали своја уништена имања, гробља зарасла у шибље и коров.

По старом српском обичају на гробовима су запаљене свеће, изнето послужење, ракија и вино. Комшије Албанци, су пристојно дочекали своје дојучерашње комшије Србе, са приметним неким кајањем у очима, како описује један од учесника, јер, каже, до рата су мирно живели.

У општини леп дочек. Речи добродошлице уз тврдњу да је Србица, отворени град за повратак расељених. А расељени из Леочине су то и тражили- да им се омогући повратак и коришћење имовине и уживање свих права. Општински службеник за повратак **Фатмир Баљај** који годинама покушава да врати један део Срба у Рудник, Леочину, Кућице и остала места, по ко зна

који пут је објашњавао процедуре повратка. А процедуре су довеле до толиког кашњења у процесу повратка и до тога да у општини Србица, осим у селима Бање и Црколез скоро да и нема Срба. Какве ироније, каже наш саговорник, чије име не помињемо јер он тако жели.

На крају посета манастиру Девич. Храбре монахиње одолевају свим искушењима. Обрадоване доласком групе посетилаца, лепо дочекују госте. И ту је место које држи на окупу људе, попут ових и које вапи за

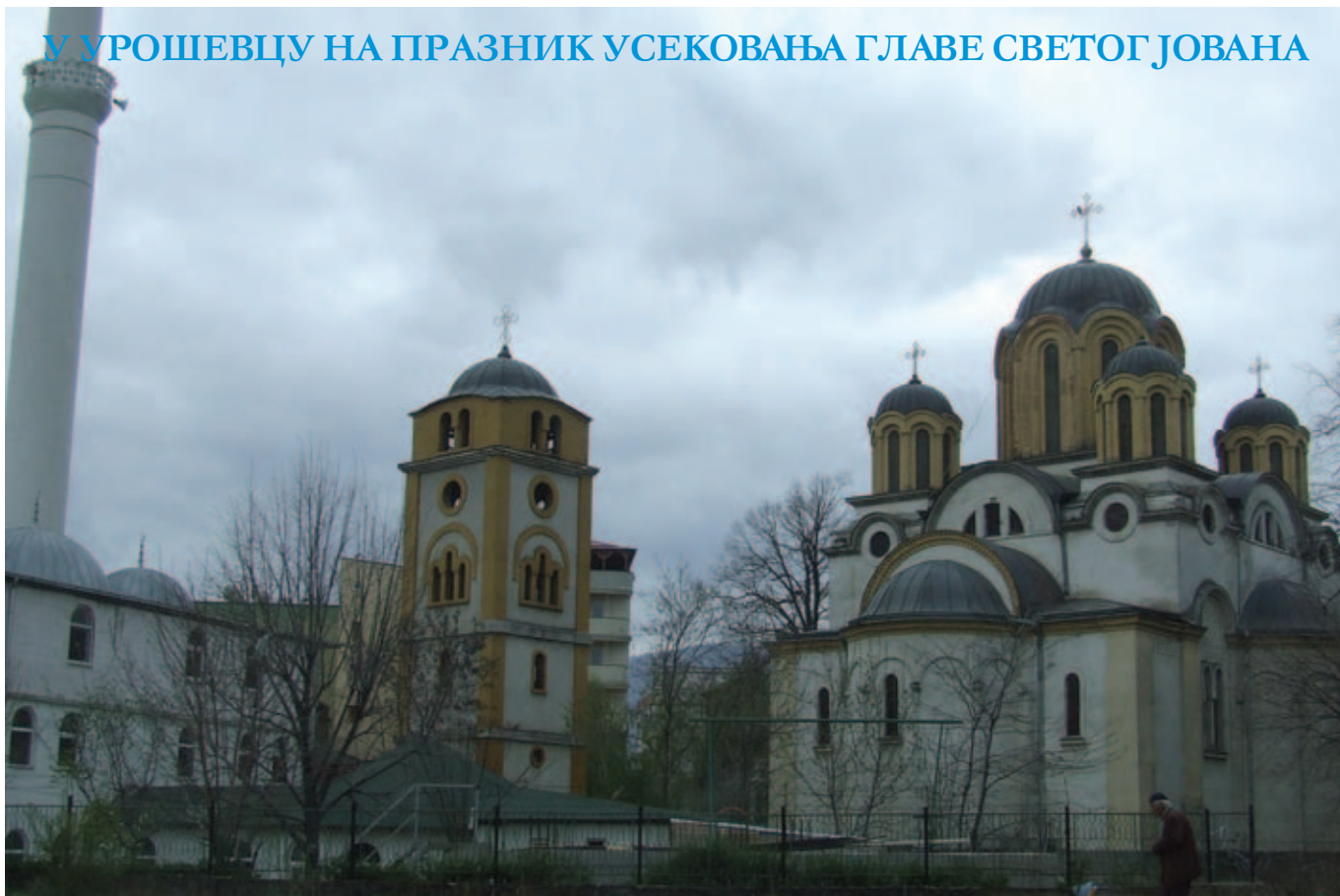
повратком. Сви су свесни једног. Ситуација је данас таква .. Али никад се не зна. Можда једног дана двориште манастира Девич буде испуњено верницима из околних села и путницима намерницима.

Ми бисмо волели да то забележимо.

Доста Палић

У УРОШЕВЦУ НА ПРАЗНИК УСЕКОВАЊА ГЛАВЕ СВЕТОГ ЈОВАНА

ОКУПИЛА ИХ ЦРКВЕНА СЛАВА

Дан који је зраћанима Урошевца у памћењу и срцу јесће празник Усековање главе Светога Јована, 11. септембар, који слави њихова црква. Урошевчани су једни од ретких који су у свако време, па и оно ризично, комунистичко, одлазили у храм у центру града. Окуљао их је за многа година далеко познати по добру, стари притојереј саврофор Радомир Божић - прота Раја. Када је дошао и млади пој- Жика Којић, једнако им је добро било заједно.

Долазећи у овај град из правца Приштине, приметне су две ствари. Велика саобраћајна гужва на магистралном путу према Скопљу и огроман број новосаграђених објеката поред њега. Приликом доласка у порту цркве за оне који су први пут овде, очекивало их је изненађење. Џамија и црква имају заједничку порту, с тим што се око цркве још виде остаци жице која их је окруживала.

ДОШЛИ ИЗ СВИХ КРАЈЕВА

На празник црквене славе, ове године окупили су се управо захваљујући свештенику **Живораду Којићу**, који служи и живи на Брезовици. Окупило се доста нар-

ода, преко две стотине. Допутовали су из Београда, Крагујевца, Крушевца, Ниша, са Шаре и других места у Србији. Било је доста деце и младих. Сви жељни да се сретну и да се виде. Чак је и у току литургије, свештеник морао да опомиње несмотрене жене занете у причи.

Литургију је служио митрополит црногорски и администратор Рашко —призренске епархије, **Амфилохије Радовић**, са свешенством и монаштвом. Уз грчког свештеника који често саслужује, делови литургије су били на грчком језику. Десетак војника KFOR-а из Грчке који су свих ових година чували цркву, присуствовали су литургији и као верници. Може се рећи и да су је сачу-

МИТРОПОЛИТ ПОСЕТИО СТАРИЦЕ

Митрополит Амфилохије је са свештеницима посетио грчку базу “Рига од Фере” код Урошевца и поклонио се у војној капели Св. Георгија. Том приликом митрополит је разговарао са три српске старице, старе Урошевчанке које од мартовског погрома 2004. године живе у грчкој војној бази. Грчки војници су организовали послужење за госте показавши своје традиционално гостопримство.

вали, јер иако паљена више пута, а посебно марта 2004. године ова црква није изгорела и није срушена. Оштећења у цркви су велика, нарочито у олтарском простору. Иконостас је готово уништен, столице спаљене, владичанско место, такође. Кандила су сва ишчупана. Међутим, готово је нестваран и величанствен приказ да у толиким шупљинама од паљевине, нетакнуте стоје велике иконе Св. Јована са десне, и Св. цара Уроша, са леве стране олтарских празнина.

ЗАХВАЛНИЦА ГРЧКИМ ВОЈНИЦИМА

Народ је по свом обичају палио свеће, даривао цвеће, уље и иконе... После причешћа, митрополит Амфилохије уручио је захвалницу Епархије рашко-призренске грчким војницима, у знак захвалности за чување српских светиња током ових једанаест година. Митрополит је потом са народом отишао на гробље. Трагови страдања видљиви су и на новом православном урошевачком гробљу које је Амфилохије са свештенством посетио и одслужио помен онима који у њему почивају. Народ се брзо размилео тражећи гробове својих сродника. Наизглед уређено гробље, трудом оних мештана који су могли да дођу са Брезовице и учествују

у акцији чишћења. Међутим, брзо се примећују поломљени споменици и надгробне плоче. Највише је оних обележених бројевима које су албанска комунална предузећа подизала, састављала и лепила раздвојене комаде споменика. И то је нешто у односу на оне порушене споменике који зарастају у коров у другим градовима на Космету.

НА ОЧЕВОМ ГРОБУ

Млада **Љубица Димић** имала је само седамнаест година када је отишла из родног града. Без застајкивања

хита према гробу свога рано настрадаога оца. Школски другови **Ненад** и **Ивица** су са њом. Ћуте, опхрвани емоцијама. Потом је отишла да упали свећу свом школском другу кога је болест прерано покосила. Уплакана мајка дала је чоколаду другарици свога сина. А она, остаје на Косову са школским другом Ивицом док Ненад звани Пижи (играо је фудбал као мали), улази у аутобус и одлази за Крушевац где сада живи. У тренутку, она излази из кола и даје половину чоколаде Ненаду у аутобусу. Сетила се да су док су били мали, у школским клубовима њих четворо увек делили добијену чоколаду. Увече јој је стигла сентиментална порука, са речима која изазивају сузе.

СЕЋАЊА НА ЛЕПША ВРЕМЕНА

А тај млади, весели Ненад је од уласка аутобуса у град коментарисао: “Ево фабрике уља, а ево дрвног комбината. Ево твоје куће, ево је моја кућа... Ајдемо у “Чергу” (кафана). Черга је затворена... А онда певљиво: “Ево су нам школе, ево су нам школе...” Сурове слике, тужна сећања, сентиментални растанак са другарицом и градом, сасвим су га уђутали у повратку.

А Љубица је са другим другом Ивицом, прошла колима кроз своју улицу, поред своје куће које више нема и нагађала где је шта, а да ништа није препознала.

Препуна нагомиланих емоција и слика, девојка дуго није могла да заспи. Ипак, задовољство што је после толико година дошла у свој родни град, само је још један обруч који подупире ову девојку да се бори са недаћама живота.

Текст: **Радмила Вулићевић**

Фото: **Инфо служба Епархије Рашко-Призренске**

ИЗГРАЂЕНО ДВАДЕСЕТ НОВИХ СТАНОВА ЗА ИЗБЕГЛЕ, РАСЕЉЕНЕ И УГРОЖЕНЕ ДОМИЦИЛНЕ ПОРОДИЦЕ У ВРАЊУ

УСКОРО УСЕЉЕЊЕ

Четирнаест породица интерно расељених лица, две избежличке породице и четири домицилне социјално угрожене породице (46 особа) из Врања, добиле су кључеве нових станова чија је изградња финансирана средствима Европске уније.

Зграда од двадесет станова, изграђена у оквиру програма “Социјално становање у заштићеним условима” у Врању, реализована је у оквиру пројекта “Достојанствена решења за расељена лица која бораве у колективном или приватном смештају у Србији” који се финансира из Инструмента за претприсупну помоћ Европске уније за 2007. годину,

а у сарадњи са Комесаријатом за избеглице Републике Србије и UNHCR-ом.

Укупна вредност грађевинских радова и опреме, износи око 35 милиона динара. Донација општине у

грађевинском земљишту и инфраструктурном опремању износи око 8,5 милиона динара. Пројекат је спроведен у сарадњи са невладином организацијом Центар за унапређење становања социјално угрожених група, који је дугогодишњи извршни партнер UNHCR-а на оваквим пројектима.

Корисници зграде у улици Октобарске револуције у Врању имаће право коришћења станова док су у стању социјалне потребе. Породица - домаћин зграде живеће са корисницима и њена улога ће бити да буде веза између станара и Центра за социјални рад у Врању, те да им пружа потребну додатну помоћ. Сваки стан је опремљен основним намештајем и “средеревцем” на чврсто гориво.

Концепт социјалног становања у заштићеним условима у Србији реализован је први пут 2002. године. Унет је у Стратегију развоја социјалне заштите Републике Србије и оцењен као најбоље и најтраженије решење за становнике који још увек бораве у колективним центрима. У оквиру овог концепта обезбеђују се стамбена решења за најугроженије категорије којима је потребна додатна помоћ локалних центара за социјални рад. Концепт је добро прихваћен у преко 20 општина широм Србије у којима је до сада изграђено више од 400 стамбених јединица.

**Одељење за информисање
Представништва UNHCR-а за Србију**

БОЈАН СИМЈОНОВИЋ, МЕДИЦИНСКИ ТЕХНИЧАР У АМБУЛАНТИ У СЛИВОВУ

САМО ДЕВОЈКЕ НЕДОСТАЈУ

Веома мали број младих људи остјао је да живи у српским енклавама, поштово у селима у окружењу дружих заједница. Да изузетак представља правило уверили смо се у Сливову. У сеоској амбулантци заштели смо млађећ човека обученоћ у бели манџил и пријатно се изненадили. Касније смо сазнали да је из овоћ села, тачније махале Раћушино.

Део разговора обавили смо у амбулантци, а други дан наставили код њега на породичном имању.

МЕЂУ ПОСЛЕДЊИМ ИЗ ПРИШТИНЕ

Бојан је до јуна месеца 1999. године, радио у служби хитне помоћи града Приштине. Скромно истиче да је међу последњима, заједно са доктором **Перићем**, напустио град. Радо се сећа проведених дана у главном граду Покрајине. Био је још сувише млад да би у правом светлу осетио живот. Морао је ближе кући.

Прва дестинација било је запослење у Дому здравља у Грачаници. Ту је радио до 2005. године, након чега је добио место у сеоској амбулантци у Сливову.

“Ту сам и дан данас. Радим, има се посла”, скромно прича.

ПАЦИЈЕНТИ УГЛАВНОМ СТАРЦИ

Осим што редовно дежура у амбулантци, свакодневно обилази и своје пацијенте. Измери им притисак, подели лекове, упита за здравље. И то понекад много значи. Одређеним данима овде ординира и лекар из грачаничког Дома здравља. Теже случајеве шаљу тамо на прегледе, а јако болесне у измештени Клиничко-болнички центар Приштина, чије се седиште сада налази у Грачаници.

Слободно време проводи са породицом. Живи са оцем, мајка му је умрла пре годину дана. Ту су још и

Бојана Симјоновић посетили су представници ошћине Приштина

брат, снајка и две братанице. Они су у радном односу, а отац је до 1999. године радио у руднику. Сада прима минималац. Мало за преживљавање, па се бави и додатним активностима. У томе му Бојан свесрдно помаже.

“Бавимо се пчеларством, имамо башту, пластеник. Да ми узалуд не би пролазило време, имам и свој хоби, гајење цвећа. Ипак, посао ми је на првом месту. Скоро 24 часа сам ангажован, јер има много старих особа које не могу да дођу на ињекције, а разболе се и деца, одрасли. У нашој струци најалост, посла увек има”, искрено ће Бојан.

НАЋИЋЕ СЕ И ДЕВОЈКА

Пошто је слобода кретања на вишем нивоу него раније Бојан нађе времена да оде до већих српских средина.

“Овде је јако мало младих људи и због тога често одемо до Грачанице или Шилова. Углавном у веће српске средине, где има девојака”, каже Бојан и додаје да оне представљају највећи проблем.

“Неће на село, углавном би волеле да живе у граду или већим насељима. Иначе овде има доста лепих девојака, а и изласци у наведене средине враћају снагу и одржавају нас овде”, истиче Бојан.

На крају разговора поклонили смо му улазнице за избор “Мис Грачанице” и пожелели да га приликом следеће посете на овом истом месту затекнемо са неком лепом изабраницом његова срца. Изненадио нас је одговором.

“Највероватније биће ту мис Грачанице”, прозбори у шали.

Текст: **Милан Кончар**
Фото: **Златко Маврић**

ОСТАЦИ ЦРКВЕ НА СЕОСКОМ ГРОБЉУ У СЛИВОВУ

ЛЕПО И ИСТОРИЈСКИ ВРЕДНО

Већина српских гробља на Косову и Метохији су или уништена или обраста у коров. Једно од ретких постојећих примера је гробље у Сливову које се редовно одржава, а посебно му дају и остаци порушене црквене из средњег века, чији се обриси захваљујући мештанима и радницима Комуналца из Грачанице, још увек називу.

Обилазећи гробље у Сливову, првог дана боравка, у овом селу, на нашу похвалу, да је заиста лепо сређено и добро одржавано, од општинских службеника града Приштине смо добили одговор да оно није једино такво, већ да су готово сва сеоска гробља која су под њиховом ингеренцијом једнако или бар приближно сређена. Наравно, осим неких до којих се није могло доћи.

ОД ДАВНИНА ОВДЕ

Свакако најпозванији да каже нешто више о гробљу у Сливову је **Велимир Павић** мештанин села, кога смо другог дана посете замолили да нам каже нешто више о његовом одржавању.

“Моја породица настанила се на ове просторе још средином претпрошлог века. Зато је ваљда и највише споменика Павића овде. Али овде су сахрањени и **Симићи, Маринковићи, Мирковићи** и многи други, чије су породице овде досељене ко зна када”, наводи Павић. Чињеницу да су Срби заиста дуго овде поткрепљују и остаци цркве која се налази на самом гробљу.

“Није нам тачно познато време када је црква саграђена, али по ономе што нам је са колена на колена преношено она датира од давнина. Можда и са краја средњег века. Да бисмо то сазнали извршен је ископ и откривен темељ, што врло лако може да се види. Камен који је био унутра у цркви издвојили смо и пребацили на посебно место да имамо доказ да је одатле. Приликом ископа дошли смо до камених плоча, што је

вероватно представљало под цркве. Када боље погледате можете да оцените и где је био улаз, а где олтар. Ми и данас палимо свеће и молимо се у том делу цркве”, надовезује се Павић, остављајући паре у зиду цркве.

ЗАВЕТ

Једно од завета људи који су због ратних збивања напустили ове просторе, а и раније, је био да се након њихове смрти овде сахране њихови остаци.

“То је жеља тих самих људи. Иако су отишли одавде било где, многи од њих су затражили да се сахране овде. Могу да наведем и конкретан пример из моје породице. Стриц који је умро у Смедереву, оставио је у аманет свом сину да буде сахрањен тамо где му је сахрањен други син и супруга. Није то мала ствар и није то нешто што човек не осећа, него га на то нешто обавезује”, прича нам Павић.

ТРЕБА ИСТРАЖИТИ

Испред остатака цркве, дочекао нас је још један раритет. Споменици са крстом на којима ништа не пише. Приликом чишћења гробља сви они уредно су послогани и стављени на посебно место. Павић нам показује и неколико непомераних споменика са истим

обележјима. Боли га што се нико није заинтересовао да дубље уђе у ову тематику.

“Преко свештеника који су долазили на гробље покушао сам да се уради нешто више. Да све ово не оде у заборав. Увек се нешто говорило како ће то бити испитано, али засада од свега тога нема ништа. Још док сам у Приштини радио био сам у контакту са људима из Завода за заштиту споменика и нису се ни они нешто претерано заинтересовали за то. Можда то историјски и није толико вредно, али би био ред да се испита и да знамо на чему смо. Вероватно да постоји неки писани документ, неки траг“, трезвено размишља Павић.

СВЕЖЕ ХУМКЕ

Враћамо се на тему уредности гробља. Павић жели да се захвали донаторима, Mersy Corps-у и UNHCR-у који су помогли да се направи ограда гробља, као и челницима Комуналца из Грачанице.

Велимир Павић на гробу родитеља

“Гробље је тако уређено на инстирање самих мештана да се да један знак да је ту постојало, постоји и да ће и даље постојати српски живаљ. Захваљујући и мом инсистирању и нашег градоначелника и руководства Комуналца, ангажована су два човека која одржавају и уређују гробље наравно уз помоћ мештана. Самим тим, испоштоваћемо и своје претке и традицију нашег народа.

Док одлазимо са гробља Павић се још једном подсећа свих породица чији се земни остаци налазе овде, наглашавајући, да су последњи од њих сахрањени пре само неколико месеци, што значи, како нам он рече, да и ови свежи гробови говоре да је Слиново још увек живо.

Текст и фотографије: **Жељко Ђекић**

КАКО ЖИВЕ СТАРИЦЕ У ПРИШТИНИ

Престала је да излази из свој стана у центру Приштина, некако нагло, неочекивано. Реуматски болови у коленима су постојали све јачи, па је страх од бола и од пада надвладао жељу за шетњом и дружењем. Оливеру Јочић нисам видела најмање три године. Увек доштерана и орна да негде пуцује, постојала је инвалид и двоструки зашоченик. Кроз Приштину и ван Приштине десет година крећала се по утврђеним стазима, шрговала у дослујним радњама, возила се одређеним аутобусом, зговорила тихим гласом... Сада више ни колико, једино шеталицом оде полако до шоалеша.

Посетили смо је у касно поподне. Чини ми се да је одједном постала мршава и немоћна старица. Додуше, има седамдесет осам година, али нема бисерну огрлицу око врата и обавезан кармин као до пре неколико година... Крај ње, на кревету, телефон и Свето писмо. Прекопута, на зиду, икона Богородице тројеручице, кандило и бројанице... Радосна што нас види, неколико сати проводи подигнута у седећи положај и раздрагано прича. Присећа се свога мужа **Аце** који је умро неколико дана пре почетка бомбардовања. Пре две године, направила је оквир на гробу, радио је мајстор Албанац. Лепо су се слагали она и њен супруг, били су без деце и пропутовали су кроз многе крајеве наше лепе земље и света обилазивши манастире. Тако су били и у Русији, Грчкој, Румунији, а и по Србији су шетали. Аца је био велики верник и добротвор. Венчали су се у цркви после четрдесет две године брака, јер је то била његова обавеза након причешћа на Светој Гори. Оливера је била снајдерка и врло је држала до моде и свог изгледа. А он, благољубоморан.

Гледамо фотографије. Дотерана и насмејана жена. Са путовања. Са још пет сестара пре шездесет година. Са дружења које су организовали у згради ЈУ програма првих година након бомбардовања. Било их је много више него сада до марта две хиљаде четврте године у Приштини. "Једном Аустријанцу дала сам црквени календар и показала му црвено слово. Договорили смо се да увек када је црвено слово у календару, дође и води нас у цркву. Тада смо доста путовали и по нашим манастирима, са KFOR-ом.

Оливери су два пута проваљивали у стан. Комшије Албанци су је спасавали. Нападаци су јој повредили око, а она се шали да боље види од тада. Чита без наочара. Није љута. Напротив. Прича о позитивним детаљима, о

поздравима које јој шаљу комшије и познаници. О комшиници са којом је шапутала кроз танак зид у спајзу и обавештавала је о свему у оно најтеже време.

Сада је другачије, и нове комшије су предусретљиве. Али постоји један који је дуго прогањао питањем "Када ћеш да ми продаш стан..."

Касније је каже, примила једног Украјинца да станује код ње како би била безбеднија. Али, када би неко залупао на вратима, он је звао "Тета **Вера**, неко лупа..." "Зашто те држим..." смеје се на своје сећање... Касније се **Олег** окуражио па је долазио пиштољем до врата да пита ко је и кога траже...

Мама је сада након подужег лупања и звоњаве отворила Оливерина старија сестра, тек након што је добила одговор "Отвори, тетка **Надо**, **Благица** је и **Рада**..."

Нада је зимус дошла да негује болесну Оливеру. Пошто су је истерали из родитељске куће где је живела, потуцала се девет година по туђим кућама као постанар.

"Када су ме терали, шесторица ме је тукла, а седми је држао нож, сећа се дрхтавим гласом. Ништа јој није било лако, од студености соба које је прескупо плаћала, до грамзивих газдарница које су јој претурале по стварима. Некад је радила као књиговођа, била професионалац у свом послу, била је поштована. Старост у којој су јој срушили достојанство, тежа је од болести и осамдесет шест година које трпељиво носи. Излази и у набавку, плаћа рачуне... Све чешће јој прилазе комшије чак и

непознате жене да јој понесу терет.

Били смо, ми посетиоци и мало корисни: **Илија** је заменио прегорелу сијалицу у лустеру који је ту свих педесет година проведених у овом стану. У спајзу и на терасама сијалице нису никада прегореле, још увек су оне прве...

Вера још увек верује да ће колена престати да је боли и да ће моћи да прошета до Центра за мир и толеранцију, места где се окупљају старице из Приштине.

Снежана није дошла да обиђе Оливеру и Наду тога дана. Јавила се телефоном. Баба Рада од деведесет две године је пала на улици, па сада је Снежана код ње... Тетка Раду су сада рођаци одвели, тако да јој се неће остварити жеља да век заврши у свом граду.

Али данас је Веру и Наду посетила комшиница **Дафина**. Донела је питу коју је умесила њена мајка. Послала је заједно са тепсијом. Љубазно се поздравила са нама, попричала кратко и пољубила старицу... "Родила се ту, расла поред мене", објашњава нам Оливера. "Они ми нису дозволили да одем..."

Радмила Вулићевић

Млади одмењују...

Сливово:

... старије.

Уређује се обала и коришће реке...

Грчаница:

... као и Манасџирска улица.

*„Иди-види“ посета селу Леочина у ошћини Србица:
За усјомену необране јабуке...*

... и фотјографија са иђуманијом манасџира Девич.

ЕНДИ СПАРКС АМБАСАДОР ВЕЛИКЕ БРИТАНИЈЕ У ПРИШТИНИ ПОВРАТАК У ПРИЗРЕН - КОРАК НАПРЕД

Британска Влада ће финансирати обнову десет српских кућа у старом градском језгру Призрена. Овај пројекат можда није толико занимљив по обиму, колико као својеврсни пробни балон за обнову много већег броја кућа у насељу Поткаљаја. Амбасадор Велике Британије каже да његова Влада већ дужи низ година подржава повратак Срба на Косово и да јој је овај пројекат посебно занимљив, јер се ради о повратку у урбану средину.

“Ми смо желели да видимо и “корак напред” у овом процесу, да се људи враћају и у градове и као и увек, прво смо желели да се уверимо да је претходно све добро припремљено. Настојали смо да се примајућа албанска заједница обавести о томе шта се дешава, да би и они препознали какве ће предности овај пројекат донети и њима, али и да сви учесници у овом процесу локалне власти у Призрену, Министарство за заједнице и повратак, британска амбасада, UNHCR, Дански савет за избеглице и остале УН агенције знају о каквом се процесу ради и да је пројекат добро претходно осмишљен”,

Детаљ са једног од више сасијанака посвећених повратку у град Призрен

истакао је у изјави за емисију “Повратак” Енди Спаркс.

“Оно што ми настојимо да постигнемо је да се обезбеди један сталан ток доласка косовских Срба који могу (желе) да се врате, да се установи принцип да људи могу да се врате, да нема опасности за њих, да могу ту да наставе да живе у складу са својом културном традицијом на земљи где су била њихова вековна огњишта. Када се једном овај принцип установи, он ће храбрити хиљаде других потенцијалних повратника, које знам да постоје и који се надају да ће се вратити. Ово не важи само за старију генерацију, већ и за млађе људе који желе да се врате на Косово, за које британска влада сматра да је мултиетничко друштво које иде напред”, додао је Спаркс нагласивши да ово није једини пројекат у који је британска влада директно укључена. Он је са поносом истакао повратак расељених у село Рудице где је његова влада конкретно подржала, а резултат тога је не само да су се људи вратили већ да су и квалитетно започели нови живот.

“Рудице су један позитиван пример на чијем искуству смо започели и овај пројекат, Повратак у град Призрен, који је кроз своју дугу историју увек био мултиетнички и толерантан град, закључио је Енди Спаркс.

(В.П.)

Чланице Уније

Божур – Смедеревска Паланка, Француска 20, тел: 026/313-893, e-mail: bozur@verat.net

Глас Косова и Метохије – Београд, Скадарска 40а/II, тел: 011/275-4436, e-mail: gkim@eunet.rs, www.glaskim.rs

Завичај за повратак – Крагујевац, др Јована Ристића 212, тел: 034/387-714, e-mail: zavico@infosky.net

Југ – Краљево, Цара Душана 27/39, тел: 036/320-430, моб: 064/64-502-61, e-mail: agrkovic@yahoo.com

Свети Никола – Луја Адамича 26 Д, Нови Београд, Тел/факс: 011/26-06-930, e-mail: svnikola@scnet.ty

Свети Спас – Београд, Балканска 25, тел: 011/2686-161, e-mail: svetspas@eunet.rs, www.svetispas.org

Срећна породица – Ниш, ТПЦ Калча ламела Д, I спрат, бр. 121, тел: 018/290-066, e-mail: vulicevicr@bankerinter.net

Унија – Канцеларија у Београду – Крунска 15, тел: 011/324-5410, 323-1005, 303-5392; Факс: 303-5393
e-mail: unijakm@eunet.rs, www.unijakm.org

Унија М – Грачаница бб, Приштина, +381(0)38 227 987, +381(0)62 518 108, +377(0)44 897-578,
e-mail: program@unijamkosovo.org, programunijam@yahoo.com

УНИЈА ИНФО – Главни и одговорни уредник: **Жељко Ђекић**; Уређивачки одбор: **Бранислав Скробоња** (председник), **Златко Маврић** и **Радмила Вулићевић** (чланови); Технички уредник: **Гордан Блажић**; Насловна страна: **Жељко Ђекић**

Адреса редакције: Крунска 15, 11000 Београд, тел/факс: 011/323-1005; Факс: 303-5393; e-mail: unijakm@eunet.rs

Штампа: “Maxima Graf”, Петроварадин; Тираж: 5000 примерака; Бесплатан примерак; ISSN 1820-3531, COBISS.SR-ID 117382153